

Bijlage: # 1 5 2 7 9

ONDERWIJSKUNDE

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT UTRECHT

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q577

© 2017 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzie
bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, v
overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING ONDERWIJSKUNDE EN MASTEROPLEIDING ONDERWIJSWETENSCHAPPEN VAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	4
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	4
SAMENSTELLING VAN HET PANEL	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	5
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	8
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	12
BIJLAGEN	28
BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN	29
BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	30
BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	35
BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA.....	39
BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA	43
BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	46

Dit rapport is vastgesteld op 23 november 2017

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING ONDERWIJSKUNDE EN MASTEROPLEIDING ONDERWIJSWETENSCHAPPEN VAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 19 december 2014).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding:	Onderwijskunde
CROHO-nummer:	56613
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Utrecht
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Naam van de opleiding:	Onderwijswetenschappen
CROHO-nummer:	66613
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Utrecht
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Onderwijskunde aan de Faculteit Sociale Wetenschappen van Universiteit Utrecht vond plaats op 15 en 16 februari 2017. De oordelen in dit rapport betreffen zowel de voltijd- als deeltijdvarianten van deze opleidingen, tenzij anders vermeld.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Universiteit Utrecht
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 22 augustus 2016 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de Bacheloropleiding Onderwijskunde en Masteropleiding Onderwijswetenschappen beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Jan Elen (voorzitter), hoogleraar Pedagogische Wetenschappen aan de KU Leuven;
- Prof. dr. Regina Mulder (vice-voorzitter), hoogleraar Pedagogiek/Onderwijskunde aan de Universität Regensburg;
- Dr. Dominique Sluijsmans, lector Professioneel Beoordelen aan Zuyd Hogeschool en onbezoldigd universitair hoofddocent aan de Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters, hoogleraar Onderwijskunde (emeritus) aan de Universiteit van Amsterdam;
- Tessa Voerman BSc., masterstudent Educational Science and Technology en Psychology aan de Universiteit Twente

Het panel werd ondersteund door drs. Renate Prenen, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de panelleden zijn opgenomen in bijlage 1.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de Bachelor- en Masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht is onderdeel van een clustervisitatie. Van februari tot en met april 2017 beoordeelt het panel in totaal twee bacheloropleidingen en acht masteropleidingen aan zeven universiteiten.

Het panel bestaat in totaal uit twaalf leden:

- Prof. dr. Jan Elen (voorzitter)
- Prof. dr. Regina Mulder (vice-voorzitter)
- Dr. Dominique Sluijsmans
- Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters
- Daisy Satijn MA
- Drs. Marcelle Peeters
- Drs. Leenderd van der Deijl
- Prof. dr. med. Martin Fisher
- Drs. Jan Steen
- Tessa Voerman BSc (student-lid)
- Fleur van Gils BSc (student-lid)
- Janine Wulz MSc (student-lid)

Voor elk bezoek is een (sub)panel aangesteld, gebaseerd op de expertise en beschikbaarheid van panelleden en rekening houdend met mogelijke belangenverstrengeling. De (sub)panels bestaan in de regel uit vier of vijf leden.

Adrienne Wieldraaijer-Huijzer was tot en met december 2016 coördinator van de clustervisitatie Onderwijskunde. Vanaf januari 2017 heeft Peter Hildering deze taak overgenomen. Hij was secretaris tijdens de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam en Maastricht University. Hij bezocht ook de slotvergaderingen van de overige bezoeken en las en becommentarieerde elk conceptrapport om zo de consistentie van rapportage en beoordeling te waarborgen. Drs. Renate Prenen, freelance medewerker van QANU, was secretaris van het panel tijdens de bezoeken aan de Universiteit Twente, Universiteit Utrecht, Rijksuniversiteit Groningen, Open Universiteit en Radboud Universiteit. Dr. Fiona Schouten trad op als tweede secretaris tijdens het bezoek aan de MHPE-opleiding van Maastricht University.

Vorbereiding

Na ontvangst van de kritische reflecties controleerde de coördinator deze op kwaliteit en volledigheid alvorens deze ter bestudering naar het panel te sturen. De panelleden lazen de kritische reflecties en formuleerden op basis daarvan vragen en eerste bevindingen. In overleg met de voorzitter en de coördinator stelde de secretaris een selectie samen van vijftien eindwerken (scripties) per opleiding. Deze eindwerken werden gekozen uit een lijst van afgestudeerden over de twee voorgaande jaren. Daarbij hielden de secretaris, de coördinator en de voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, begeleiding en beoordeling. Het panel bestudeerde deze selectie en de bijbehorende beoordelingsformulieren.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de voorzitter en de contactpersonen van de opleiding Onderwijskunde. Dit bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 4. De opleiding selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners die ter goedkeuring werden voorgelegd aan de coördinator en de voorzitter.

Het panel kwam bijeen op 8 november 2016 voor een startvergadering voor de gehele clustergroep Onderwijskunde, met uitzondering van de internationale panelleden uit het subpanel voor de opleiding MHPE aan de Universiteit Maastricht. Tijdens die bijeenkomst werden de panelleden geïnformeerd over het beoordelingskader en de planning van de bezoeken. Het panel reflecteerde ook op de inhoud en het gebruik van het domeinspecifiek referentiekader voor de clustergroep (zie bijlage 2).

Bezoek

Aan het begin van het bezoek aan de Universiteit Utrecht hield het panel een vooroverleg. Tijdens die vergadering besprak het panel zijn werkwijze tijdens het bezoek. Tijdens het bezoek bestudeerde het panel het ter inzage gevraagde materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 6. Het panel sprak met studenten en docenten, formeel verantwoordelijken, alumni, en vertegenwoordigers van de opleidings- en examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van die gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om zijn voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Dit legde de secretaris voor aan de panelleden. Na verwerking van hun commentaar en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar het bestuur van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport werd voorgelegd aan de voorzitter van het panel en feitelijke onjuistheden werden op zijn verzoek gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit Sociale Wetenschappen.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Beoogde eindkwalificaties

De driejarige bacheloropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht beoogt studenten op te leiden die in staat zijn om een bijdrage te leveren aan de onderwijskunde als wetenschap én in de praktijk als academische professional te kunnen bijdragen aan het oplossen van onderwijsvraagstukken. De onderwijsvraagstukken betreffen met name problemen die betrekking hebben op het micro- (primaire onderwijsleerproces) en het mesoniveau van het onderwijs (met name aspecten van leren in (school)-organisaties). Voor voltijd bachelorstudenten Onderwijskunde is het mogelijk om het ALPO-traject te volgen (Academische Lerarenopleiding Primair Onderwijs). Het ALPO-traject wordt geïntegreerd aangeboden met de hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs van de Hogeschool Utrecht. Studenten die het ALPO-traject hebben doorlopen, krijgen zowel een universitaire bachelordiploma Onderwijskunde als een hbo bachelordiploma Leraar Basisonderwijs.

Het panel heeft de eindkwalificaties van de bacheloropleiding Onderwijskunde bestudeerd en stelt vast dat deze aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied. Ook concludeert het panel dat de eindkwalificaties passend zijn voor een academische opleiding op bachelorniveau. Het panel heeft waardering voor de nadrukkelijke keuze voor het micro- en mesoniveau en de nauwe verbinding met de onderzoeksgebieden van de Faculteit Sociale Wetenschappen. Verder is het panel positief over de sterke relatie met en oriëntatie op het beroepenveld; vooral het ALPO-traject kenmerkt zich door een goede aansluiting met het werkveld. Het panel vraagt aandacht voor de ietwat algemene formulering van de eindkwalificaties waardoor het eigen karakter van de opleiding niet volledig tot zijn recht komt. Volgens het panel kunnen de eindkwalificaties duidelijker geformuleerd worden vanuit de inhoudelijke kennisdomeinen en leerlijnen die de opleiding zelf onderscheidt. Het panel adviseert om goed te blijven kijken naar het onderscheid tussen de bachelor- en de masteropleiding en de verbinding van de opleidingen in doorlopende leerlijnen.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de bacheloropleiding Onderwijskunde zodanig in elkaar zit dat deze studenten in staat stelt de eindtermen van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het programma voldoende aandacht aan academische en wetenschappelijke vorming. Het panel heeft veel waardering voor het ALPO-traject dat een goede relatie legt tussen theorie en praktijk. Ook is het panel positief over de wijze waarop de onderwijskundige beroepspraktijk en professionele vaardigheden van studenten aan bod komen in het programma, onder andere middels een leerlijn die doorloopt van de bachelor- naar de masteropleiding.

Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont. Het panel is te spreken over de leerlijnen in het kerngedeelte van de bacheloropleiding die zorgen voor een coherent geheel. De samenhang van het keuzedeel van het bachelorcurriculum hangt mede af van de keuzes van studenten. Studenten worden hierin adequaat begeleid. Een aandachtspunt betreft de wens van studenten voor meer verdiepende vakken/specialisaties op het gebied van onderwijskunde. Het panel is positief over de inhoud en opzet van de verschillende vakken. Vanuit een passend didactisch concept wordt er gebruik gemaakt van diverse werkvormen. Het panel suggereert om voor de studenten van de opleiding de relatie tussen inhoud, werkvormen en toetsvormen duidelijker aan te geven. Een ander aandachtspunt betreft de keuzes voor de voorgeschreven literatuur. Wat betreft het panel zouden de keuzes die ten grondslag liggen aan de gebruikte voorgeschreven literatuur, duidelijk gemaakt kunnen worden naar de studenten toe, vooral ook in relatie tot de drie cursusniveaus zoals die gehanteerd worden binnen de Universiteit Utrecht.

Het panel constateert dat de opleiding goed studeerbaar is. Het toont zich tevreden met de positieve studierendementen. Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de ruime aandacht voor docentprofessionalisering en vernieuwingen binnen de opleidingen. Ondanks de vele veranderingen in de samenstelling van het team, is er sprake van een hecht en open docententeam. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf. Het panel adviseert de opleiding de werkdruk nauwgezet in de gaten te houden en waar nodig passende maatregelen te nemen om de kwaliteit van de opleiding ook in de toekomst te kunnen blijven realiseren. Het panel concludeert voorts dat in het brede team met verschillende aanstellingspercentages, er een gedegen kwaliteitscultuur heerst, mede vormgegeven door een adequaat functionerende opleidingsadviescommissie.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Er wordt gebruik gemaakt van diverse toetsvormen die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende bachelorniveau. De opzet, begeleiding en beoordeling van de bachelor-thesisprojecten functioneren naar behoren. Het panel adviseert om de gehanteerde rubric van de bachelorthesis nader te beschouwen in het licht van het verwachte eindniveau van een bachelorstudent.

De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen is voldoende. Het panel constateert dat de opleiding beschikt over een uitgewerkt toetsplan dat richtinggevend is voor de dagelijkse toetspraktijk. Het panel stelt vast dat het toetsplan erg gedetailleerd is. Door een versoering kan het mogelijk breder hanteerbaar worden. De examencommissies, toetscommissie en toetsambassadeur functioneren naar behoren. Zij dragen bij aan een adequate kwaliteitszorg en –borging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleiding. Het panel constateert wel dat de onafhankelijke kwaliteitsborging van theses aandacht behoeft. Het panel heeft moeite mee te gaan in de redenering dat de kalibreersessies dit doel dienen, omdat deze door de thesisbeoordelaars zelf uitgevoerd worden, en deze bovendien niet structureel het hele beoordelingstraject beslaan.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de bachelortheses voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een bacheloropleiding. Het kan zich over het algemeen vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de bachelortheses. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de bacheloropleiding voor afgestudeerden. Het panel komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van de bacheloropleiding Onderwijskunde worden behaald.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Beoogde eindkwalificaties

De eenjarige masteropleiding Onderwijswetenschappen aan de Universiteit Utrecht heeft tot doel studenten op te leiden tot academische professionals die zowel theoretische als praktische problemen

met betrekking tot het primaire onderwijsleerproces (microniveau) en factoren op mesoniveau (met name aspecten van schoolorganisaties of (*non-*)*profit* organisaties) kunnen onderkennen, deze kunnen omzetten in hanteerbare vraagstellingen en deze integer en *evidence-informed* kunnen oplossen met behulp van wetenschappelijk onderzoek.

Het panel heeft de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijswetenschappen bestudeerd en stelt vast dat deze aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied. Ook concludeert het panel dat de eindkwalificaties passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het panel heeft waardering voor de nadrukkelijke keuze voor het micro- en mesoniveau en de nauwe verbinding met de onderzoeksgebieden van de Faculteit Sociale Wetenschappen. Verder is het panel positief over de sterke relatie met en oriëntatie op het beroepenveld. Het panel vraagt aandacht voor de ietwat algemene formulering van de eindkwalificaties waardoor het eigen karakter van de opleiding niet volledig tot zijn recht komt. Het valt het panel verder op dat de eindkwalificaties van de masteropleiding qua vorm niet vanzelfsprekend aansluiten op die van de bacheloropleiding. Gezien de doorlopende leerlijnen die de opleidingen gezamenlijk hanteren, zou het panel dit wel verwachten. Het adviseert beide opleidingen te kijken naar een verbeterde aansluiting in de formulering van beide sets eindkwalificaties.

Onderwijsleeromgeving

Het panel stelt vast dat het studieprogramma van de masteropleiding Onderwijswetenschappen zodanig in elkaar zit dat het studenten in staat stelt de eindtermen te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het programma voldoende aandacht aan academische en wetenschappelijke vorming. Het panel stelt vast dat het programma voldoende samenhang vertoont. Het panel is vooral positief over de wijze waarop de onderwijskundige beroepspraktijk en professionele vaardigheden van studenten aan bod komen in het programma, onder andere middels een leerlijn die vanuit de bacheloropleiding doorloopt in de masteropleiding. Het panel is voorts te spreken over de inhoud en opzet van de verschillende vakken. Vanuit een passend didactisch concept wordt er gebruik gemaakt van diverse werkvormen. Het suggereert om voor de studenten van de opleidingen de relatie tussen inhoud, werkvormen en toetsvormen duidelijker aan te geven.

Het panel constateert dat de opleiding goed studeerbaar is. Het toont zich tevreden met de positieve studierendementen. Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de ruime aandacht voor docentprofessionalisering en vernieuwingen binnen de opleidingen. Ondanks de vele veranderingen in de samenstelling van het team, is er sprake van een hecht en open docententeam. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf. Het panel adviseert de opleiding de werkdruk nauwgezet in de gaten te houden en waar nodig passende maatregelen te nemen om de kwaliteit van de opleiding ook in de toekomst te kunnen blijven realiseren. Het panel concludeert voorts dat in het brede team met verschillende aanstellingspercentages, er een gedegen kwaliteitscultuur heerst, mede vormgegeven door een adequaat functionerende opleidingsadviescommissie. Het panel constateert wel dat de staf van de masteropleiding niet vertegenwoordigd is in de betreffende overkoepelende opleidingscommissie, en adviseert dit op korte termijn te realiseren.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Er wordt gebruik gemaakt van diverse toetsvormen die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleiding. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende masterniveau. De opzet, begeleiding en beoordeling van de masterthesistrajecten functioneren naar behoren.

De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen is voldoende. Het panel constateert dat de opleiding beschikt over een uitgewerkt toetsplan dat richtinggevend is voor de dagelijkse toetspraktijk. Het panel stelt vast dat het toetsplan erg gedetailleerd is. Door een versobering kan het mogelijk breder hanteerbaar worden. De examencommissies, toetscommissie en toetsambassadeur functioneren naar behoren. Zij dragen bij aan een adequate kwaliteitszorg en –borging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleiding. Het panel constateert wel dat de

onafhankelijke kwaliteitsborging van theses aandacht heeft. Het panel heeft moeite mee te gaan in de redenering dat de kalibreersessies dit doel dienen, omdat deze door de thesiseoordelaars zelf uitgevoerd worden, en deze bovendien niet structureel het hele beoordelingstraject beslaan.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de masterthesen voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het panel kan zich over het algemeen vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van theses. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de masteropleiding voor afgestudeerden. Het panel komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijswetenschappen worden behaald.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 23 november 2017

Prof. dr. Jan Eien

Drs. R.L. Prenen

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Organisatie van het onderwijs

De Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht verzorgt zes bacheloropleidingen en dertien masteropleidingen, waaronder de bacheloropleiding Onderwijskunde en masteropleiding Onderwijswetenschappen. De bacheloropleiding Onderwijskunde wordt georganiseerd door de Undergraduate School of Social and Behavioural Sciences. Daarnaast kent de faculteit een Graduate School of Social and Behavioural Sciences, waar de masteropleiding Onderwijswetenschappen onder valt. Beide Schools hebben een directeur, tevens vicedecaan, en een Board of Studies waarin de opleidingsdirecteuren zitting hebben. In deze Board worden afspraken gemaakt over de hoofdlijnen van het (under)graduate onderwijs zoals programmering, afstemming met andere opleidingen van de faculteit en de facultaire onderzoeksprogramma's, voorlichting over en kwaliteitszorg van de opleidingen en de relaties met het maatschappelijke werkveld. De opleidingsdirecteuren zijn verantwoordelijk voor de organisatie en coördinatie van de opleidingen, beslissingen over studenten conform de Onderwijs- en Examenregeling (OER) en de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs. Beide Schools hebben een opleidingscommissie, terwijl elke opleiding een eigen opleidingsadviescommissie heeft waarvan de voorzitter en een studentlid zitting hebben in de betreffende opleidingscommissie. De opleidingsadviescommissies hebben tot taak om de opleidingscommissie en de opleidingsdirecteur gevraagd en ongevraagd advies te geven over alle onderwijsaangelegenheden van de opleiding zoals deze zijn vastgelegd in de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW). Binnen de Faculteit zijn drie examencommissies aanwezig: één voor de bacheloropleidingen; één voor de eenjarige masteropleidingen; en één voor de researchmasteropleidingen. Binnen elke examencommissie is iedere daaronder vallende opleiding vertegenwoordigd door tenminste één lid. De docenten die betrokken zijn bij de bacheloropleiding Onderwijskunde en masteropleiding Onderwijswetenschappen zijn voor het grootste deel aangesteld bij de Afdeling Educatie van de Faculteit Sociale Wetenschappen.

De bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding Onderwijswetenschappen worden zowel in voltijd als in deeltijd aangeboden. Voor voltijd bachelorstudenten Onderwijskunde is het mogelijk om het ALPO-traject te volgen (Academische Lerarenopleiding Primair Onderwijs). Het ALPO-traject omvat, evenals de reguliere bacheloropleiding Onderwijskunde, 180 EC op universitair niveau, maar wordt geïntegreerd aangeboden met de hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs van de Hogeschool Utrecht, in een vierjarig traject van in totaal 240 EC. Studenten die het ALPO-traject hebben doorlopen, krijgen zowel een universitaire bachelordiploma Onderwijskunde als een hbo bachelordiploma Leraar Basisonderwijs. De formele verantwoordelijkheid van het universitaire deel van het ALPO-traject is belegd bij de opleidingsdirecteur bacheloropleiding Onderwijskunde. Een coördinatieteam ALPO-traject, bestaande uit vijf stafleden van de Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht, is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. Verder kent het ALPO-traject een managementteam, bestaande uit één vertegenwoordiger van de Universiteit Utrecht en één vertegenwoordiger van de Hogeschool Utrecht, dat een kwaliteitsbewakende en adviserende rol heeft.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde eindkwalificaties tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De opleidingen Onderwijswetenschappen van de Nederlandse universiteiten hebben voorafgaand aan de visitatie gezamenlijk een domeinspecifiek referentiekader opgesteld. Het rapport van de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen uit 2015 heeft in belangrijke mate als inspiratiebron voor dit kader gediend. Het kader schetst het kennisdomein van de Onderwijswetenschappen en karakteriseert het niveau, oriëntatie en inrichting van de opleidingen op bachelor- en masterniveau. Hierbij wordt rekening gehouden met ontwikkelingen in de wetenschap, de arbeidsmarkt en het onderwijs, en de gevolgen die dit heeft voor zowel de kennis, vaardigheden en attitudes van de afgestudeerden als voor de curricula van de opleidingen. Het kader formuleert een aantal algemene eindkwalificaties voor bachelor- en masteropleidingen Onderwijskunde.

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Volgens de kritische reflectie is het doel van de bacheloropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht dat afgestudeerden in staat zijn om een bijdrage te leveren aan de onderwijskunde als wetenschap én in de praktijk als academische professional te kunnen bijdragen aan het oplossen van onderwijsvraagstukken. Dit betekent dat afgestudeerden zowel theoretische als praktische problemen kunnen onderkennen, deze kunnen omzetten in hanteerbare vraagstellingen en deze kunnen oplossen met behulp van onder meer wetenschappelijk onderzoek. Het betreft dan met name problemen die betrekking hebben op het micro- (primaire onderwijsleerproces) en het mesoniveau van het onderwijs (met name aspecten van leren in (school)-organisaties). Bovendien beoogt de opleiding reflexieve academici te vormen: onderwijskundigen die nadenken over de grondslagen van het vak, die in staat zijn te reflecteren op het eigen professioneel handelen en ethische en normatieve vragen als een integraal onderdeel van die reflectie beschouwen.

Volgens de opleiding kenmerken afgestudeerde bachelors zich door hun kennis van en vaardigheid in het opzetten en uitvoeren van onderzoek (leerlijn onderzoeken), ontwerpen van leersituaties (leerlijn ontwerpen), professionalisering in organisaties en adviseren daarover (leerlijn adviseren) en ontwikkelen van assessments en toetsen (leerlijn assessment). Daarnaast kenmerken de afgestudeerden zich door een duidelijk beroepsbeeld en zijn zij in staat bewuste, relevante studiekeuzes te maken en theorie met de onderwijskundige praktijk te verbinden (leerlijn arbeidsmarktorientatie, AMO). De opleiding heeft het algemene doel van de opleiding vertaald in eindkwalificaties. Aan de hand van de Dublindescriptoren zijn de onderzoeksgerichte en inhoudelijk onderwijskundige eindkwalificaties geformuleerd in termen van: kennis en inzicht; toepassen van kennis en inzicht; oordeelsvorming; communicatievaardigheden; en leervaardigheden. De eindkwalificaties van de opleiding worden samengevat in bijlage 3. Deze gelden voor zowel het reguliere bachelortraject als het universitaire deel van het ALPO-traject. Het ALPO-traject omvat daarnaast nog eindkwalificaties van de hbo-bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs van de Hogeschool Utrecht. Deze vallen buiten het bestek van deze onderwijsvisitatie.

Het panel heeft de eindkwalificaties bestudeerd. Het stelt vast dat deze in lijn zijn met het domeinspecifiek referentiekader en passend zijn voor een academische opleiding op bachelorniveau.

Wel merkt het panel op dat de lijst van eindkwalificaties lang is waardoor het niet direct helder is wat hoofd- en bijzaak is. Daarnaast zijn volgens het panel de eindkwalificaties algemeen geformuleerd waardoor het eigen karakter van de opleiding niet volledig tot zijn recht komt. Het panel adviseert de opleiding om vanuit de Utrechtse keuzes na te gaan waartoe ze opleidt en van daaruit de eindkwalificaties te formuleren. Volgens het panel kunnen de eindkwalificaties daarbij duidelijker geformuleerd worden vanuit de inhoudelijke kennisdomeinen en leerlijnen die de opleiding zelf onderscheidt. De eindkwalificaties kunnen vervolgens in een tweede beweging gekoppeld worden aan de Dublin-descriptoren.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met het management, docenten en studenten over het profiel en de eindtermen van de bacheloropleiding, mede in relatie tot het domeinspecifiek referentiekader. Het panel constateert met waardering dat de opleiding specifiek kiest voor het micro- en mesoniveau waarbij er een sterke koppeling is met de onderzoeksgebieden van de Faculteit Sociale Wetenschappen. Dit draagt in belangrijke mate bij aan de wetenschappelijke inbedding van de opleiding. Ook is de opleiding hiermee onderscheidend binnen het brede veld van de onderwijswetenschappen en aantrekkelijk voor studenten. Zo laten de geïnterviewde bachelorstudenten het panel weten mede door deze oriëntatie voor Utrecht te hebben gekozen. Voor de geïnterviewde ALPO-studenten geldt tevens dat zij voor Utrecht hebben gekozen vanwege de koppeling van de lerarenopleiding aan onderwijskunde in plaats van, zoals bij vergelijkbare trajecten aan andere universiteiten, pedagogiek.

Uit het interview met de studenten blijkt voorts dat de meeste reguliere bachelorstudenten besluiten om een vervolgstudie op masterniveau te doen. De studenten willen graag verdere verdieping. Ook speelt mee dat er vanuit de arbeidsmarkt op dit moment nauwelijks specifieke vraag is naar afgestudeerde onderwijskundigen op bachelorniveau. Het management benadrukt dat de reguliere bacheloropleiding een eigenstandige opleiding is. Het management verwacht dat in de toekomst meer studenten zullen uitstromen na de bachelorfase en op een later moment in hun carrière alsnog een masterdiploma zullen behalen. De opleiding tracht hierop in te springen door studenten goed toe te rusten voor een eventuele uitstroom, onder andere door een nadrukkelijke oriëntatie op de beroepspraktijk. Ook het panel verwacht in de nabije toekomst een grotere uitstroom na de bacheloropleiding. Het vindt de aandacht hiervoor positief. Het moedigt de opleiding aan om, in samenspraak met het werkveld, te werken aan een nadere explicitering van het arbeidsmarktperspectief van afgestudeerde bachelorstudenten Onderwijskunde.

Ten aanzien van het ALPO-traject, merkt het panel op dat het wel een duidelijk beroepsperspectief heeft. De meeste ALPO-studenten gaan direct na afstuderen aan het werk. Velen van hen besluiten op een later moment alsnog een masterdiploma te behalen.

Het panel heeft ook met de opleidingen vooruitgeblikt naar de nabije toekomst. Het management is voornemens om de internationale oriëntatie van beide opleidingen te versterken. Hiermee wordt bedoeld het stimuleren van academische competenties die van belang zijn in een internationaal georiënteerde samenleving. In de bacheloropleiding is men thans nieuwe mogelijkheden aan het verkennen voor een Engelstalige minor op het gebied van de onderwijswetenschappen, voor zowel interne als externe studenten. Ook wordt het aantal cursussen waarbij Engels de voertaal is in de bacheloropleiding uitgebreid. Voor de masteropleiding betekent dit onder andere dat vanaf 2018 de opleiding in het Engels wordt aangeboden. Ook werkt men aan een versterking van internationale kennis, vaardigheden en houdingen van studenten in het curriculum. Het panel heeft hier waardering voor. Zoals aangegeven in de kritische reflectie en bevestigd door het management tijdens het bezoek, zullen hieromtrent de eindkwalificaties van zowel de bachelor- als de masteropleiding nog wel aangescherpt moeten worden.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Conform de kritische reflectie heeft de masteropleiding Onderwijswetenschappen tot doel studenten op te leiden tot academische professionals die zowel theoretische als praktische problemen met betrekking tot het primaire onderwijsleerproces (microniveau) en factoren op mesoniveau (met name

aspecten van schoolorganisaties of (*non-profit* organisaties) kunnen onderkennen, deze kunnen omzetten in hanteerbare vraagstellingen en deze integer en *evidence-informed* kunnen oplossen met behulp van wetenschappelijk onderzoek. Afgestudeerde masters van de opleiding kenmerken zich door:

- kennis en vaardigheden over het ontwerpen, opzetten, uitvoeren, rapporteren en kritisch presenteren (mondeling en schriftelijk) van wetenschappelijk onderzoek;
- het kunnen ontwerpen, analyseren, evalueren van en adviseren over: (a) Educatief design en implementatie, (b) Ontwikkeling en assessment van competenties, (c) Professionalisering en consultancy;
- een duidelijk beroepsbeeld en een zich ontwikkelende professionele identiteit, waar wetenschappelijke oordeelsvorming, integriteit en ethiek deel van uitmaken.

Evenals bij de bacheloropleiding, zijn in de eindkwalificaties van de masteropleiding de doelen vertaald in termen van Dublindescriptoren (zie bijlage 3). Het panel heeft de eindkwalificaties bestudeerd. Het stelt vast dat deze in lijn zijn met wat van een afgestudeerde student op universitair masterniveau verwacht mag worden. Wel is het panel van mening, zoals het ook opmerkt bij de bacheloropleiding, dat de eindkwalificaties nader gespecificeerd kunnen worden om het eigen karakter van de opleiding beter tot uitdrukking te laten komen. Het valt het panel verder op dat de eindkwalificaties van de masteropleiding qua vorm niet vanzelfsprekend aansluiten op die van de bacheloropleiding. Gezien de doorlopende leerlijnen die de opleidingen gezamenlijk hanteren, zou het panel dit wel verwachten. Het adviseert beide opleidingen te kijken naar een verbeterde aansluiting in de formulering van beide sets eindkwalificaties.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met het management over het profiel van de masteropleiding. Het management licht toe dat men academische professionals wil opleiden die boven trends kunnen staan en goed kunnen pendelen tussen theorie en praktijk. Het huidige multidisciplinaire profiel bestrijkt een breed spectrum. De uitstroom is op dit moment heel divers; afgestudeerden komen op veel verschillende werkplekken terecht. Het management is trots op zijn sterke banden met het werkveld, dat onder andere zichtbaar is in een actieve werkveldcommissie en nauwe contacten met beroepsverenigingen. Hierdoor weet men wat er speelt in de onderwijskundige praktijk en kan men daar in het onderwijs van zowel de bachelor- als de masteropleiding goed op inspelen. De werkveldadviescommissie bestaat uit onderwijskundigen die werkzaam zijn in het veld. Deze commissie komt minstens eenmaal per jaar bijeen om actuele ontwikkelingen in het werkveld en de opleidingen te bespreken. Het panel heeft hier waardering voor.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de bacheloropleiding Onderwijskunde en masteropleiding Onderwijswetenschappen aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied. Ook concludeert het panel dat de eindkwalificaties passend zijn voor een academische opleiding op respectievelijk bachelor- en masterniveau. Het panel heeft waardering voor de nadrukkelijke keuze voor het micro- en mesoniveau en de nauwe verbinding met de onderzoeksgebieden van de Faculteit Sociale Wetenschappen. Verder is het panel positief over de sterke relatie met en oriëntatie op het beroepenveld; vooral het ALPO-traject kenmerkt zich door een goede aansluiting met het werkveld. Het panel vraagt aandacht voor de ietwat algemene formulering van de eindkwalificaties waardoor het eigen karakter van de opleidingen niet volledig tot zijn recht komt. Volgens het panel kunnen de eindkwalificaties duidelijker geformuleerd worden, bijvoorbeeld vanuit de inhoudelijke kennisdomeinen en leerlijnen die de opleidingen zelf onderscheiden.

Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen**Inhoud en samenhang**

Het panel heeft het curriculum van de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding Onderwijswetenschappen bestudeerd. Het heeft inzage gehad in cursusmateriaal, verslagen van relevante commissies en de digitale leeromgeving. Tijdens het bezoek heeft het panel gesprekken gevoerd met het management, docenten, studenten, alumni en opleidings- en examencommissie. Op grond daarvan heeft het panel zich een oordeel gevormd over de studieprogramma's.

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Zoals beschreven in de kritische reflectie, bestaat het curriculum van de bacheloropleiding Onderwijskunde uit een major (75 EC), een majorgebonden keuzedeel (60 EC) en een profileringsruimte (45 EC). In bijlage 4 is een overzicht gegeven van het reguliere traject van de bacheloropleiding. Elk studiejaar bestaat uit vier blokken. In elk blok volgen studenten twee cursussen parallel. Alle cursussen, met uitzondering van de bachelorthesis van 15 EC, hebben een omvang van 7,5 EC. Studenten oriënteren zich in het eerste bachelorjaar op de vier methodologisch-statistische en onderwijskundige vaardigheden die centraal staan in de opleiding: onderzoeken van onderwijsvraagstukken (onderzoeksleerlijn), ontwerpen van en adviseren over onderwijs- en leerarrangementen in onderwijsorganisaties en bedrijven (ontwerpleerlijn én adviesleerlijn) en het ontwikkelen van toetsings- en beoordelingsinstrumenten (assessmentleerlijn). Middels diverse opdrachten in het kader van arbeidsmarktoriëntatie (leerlijn AMO) maakt de student kennis met de academische onderwijskundige beroepspraktijk. Het tweede jaar is gericht op theoretische en onderwijskundig-methodische verdieping. Ook staan verdere ontwikkelingen op het gebied van onderzoeken, ontwerpen en adviseren centraal. In het derde bachelorjaar voeren de studenten zelfstandig een wetenschappelijk onderzoek uit gedurende het bachelorproject. Studenten schrijven individueel een wetenschappelijk artikel, de bachelorthesis. In het derde jaar bestaat ook de mogelijkheid voor studenten om een stage te lopen bij een onderwijskundige organisatie. Gedurende de gehele bacheloropleiding houdt de student een reflectiedossier bij over de verworven competenties en de studie- en beroepsloopbaan. Het reflectiedossier wordt in dezelfde periode als de bachelorthesis beoordeeld. Een groot deel van het derde studiejaar wordt verder besteed aan de profileringsruimte, waarin de student zich naar keuze kan specialiseren.

Het ALPO-traject wordt aangeboden in een geïntegreerd vierjarig programma van 240 EC, waarvan 60 EC specifiek is bedoeld voor de opleiding tot Leraar Basisonderwijs. Na afronding van het traject ontvangen ALPO-studenten zowel een universitair bachelordiploma Onderwijskunde als een hbo-bachelordiploma Leraar Basisonderwijs. In het ALPO-traject hebben de cursussen ten behoeve van het bachelordiploma Onderwijskunde, dezelfde leerdoelen en toetsing als die van het reguliere bachelortraject. Wel zijn de meeste cursussen in het ALPO-traject aangepast voor de ALPO-studenten. Zo is er in de uitwerking doorgaans een grotere focus op het basisonderwijs. Ook is er in het ALPO-traject meer ruimte voor onderwerpen als ontwikkelingspsychologie en orthopedagogiek. Verder is voor ALPO-studenten het major keuze- en profileringsdeel van hun opleiding al ingevuld met cursussen van de UU dan wel de HU. Zij hebben derhalve minder keuzemogelijkheden in de opleiding dan de reguliere bachelorstudenten Onderwijskunde. Het onderwijs in het ALPO-traject wordt verzorgd door docenten van zowel de Universiteit Utrecht als de Hogeschool Utrecht. Bijlage 4 omvat een programmaoverzicht van het ALPO-traject.

Het panel constateert dat het programma van de bacheloropleiding is opgezet conform het onderwijsmodel van de Universiteit Utrecht. Dit betekent dat de major, met daarbij de bachelorthesis en het reflectiedossier, de inhoudelijke onderwijskundige bekwaamheid en de onderzoeksbekwaamheid op bachelorniveau garandeert. Het majorgebonden keuzedeel en de profileringsruimte zorgen vervolgens voor verbreding en verdieping van de academische vorming op bachelorniveau. De cursussen worden aangeboden op drie niveaus: inleidend (1), verdiepend (2) en gevorderd (3). Van inleidend naar gevorderd neemt de complexiteit van de cursusdoelen toe. Het panel is positief over de inhoud en opzet van het programma. Het is van mening dat het programma de belangrijkste inhoudsgebieden van het vakgebied bestrijkt. Ook is het panel te spreken over de wijze waarop de onderwijskundige beroepspraktijk en professionele vaardigheden van studenten aan bod komen, onder andere middels de AMO-leerlijn en het reflectiedossier.

Het panel is positief over het kerndeel van het programma. Mede door de genoemde leerlijnen, is er sprake van een coherent geheel. Wat betreft het keuzedeel van het programma, merkt het panel op dat de mate van samenhang voor een deel afhangt van de keuzes van studenten. Het panel wordt hierin echter gerustgesteld door het gesprek met de studenten. Hieruit blijkt onder andere dat de studenten de ruime keuzemogelijkheden bijzonder waarderen; het is voor sommigen de reden geweest om voor Utrecht te kiezen. Tijdens het tutoraat worden zij hier goed in begeleid en veel studenten komen tot een samenhangend pakket aan keuzevakken. Wel geven de studenten aan dat zij hun specialisatie vooral buiten het eigen vakgebied doen; zij kiezen bijvoorbeeld voor een minor bestuurskunde of organisatiewetenschappen. De studenten zouden het waarderen als er ook op het gebied van onderwijskunde meer verdiepende vakken/specialisaties worden aangeboden.

Het panel heeft tijdens het bezoek stilgestaan bij en gesproken met docenten over de gebruikte literatuur. Het viel het panel op dat het literatuuroverzicht in de kritische reflectie meer titels bevat dan de overzichten in de cursusbeschrijvingen. Ook merkte het panel op dat er soms enige overlap is. Zo trof het panel bepaalde artikelen bij vakken van zowel de bachelor- als de masteropleiding. Het vroeg zich dan ook af hoe boeken en artikelen worden geselecteerd - mede in relatie tot de niveaus van de vakken- en wat wel of niet tot verplichte literatuur wordt gerekend. De docenten geven als toelichting dat zij als docententeam per vak bekijken welke literatuur verplicht is dan wel aanbevolen wordt. Men tracht daarbij goed rekening te houden met het niveau van het vak, de actualiteiten alsook de studiebelasting. De overlap verklaart men doordat er wat verschuivingen in de programma's zijn geweest. Ook staan bepaalde artikelen er bewust meerdere keren op om de onderwijslijnen te benadrukken. Het panel twijfelt niet aan de consciëntieuze wijze waarop de literatuurselectie tot stand komt. Wel is het panel van mening dat de literatuurkeuzes nader geëxpliciteerd en onderbouwd kunnen worden, vooral ook in relatie tot de drie cursusniveaus. Zo zal het voor studenten duidelijker zijn wat van hen verwacht wordt op welk niveau.

Het panel heeft tijdens het bezoek ook stilgestaan bij de vormgeving en uitvoering van het ALPO-traject. Het ziet vanuit zowel de studenten als docenten veel enthousiasme voor dit traject. Studenten waarderen vooral dat zij hetgeen zij leren bij Onderwijskunde, direct in de praktijk kunnen toepassen. Ook het panel is gecharmeerd van het ALPO-traject dat in zijn ogen een goede relatie legt tussen theorie en praktijk. De studenten merken wel op dat de twee instellingen (Universiteit Utrecht en Hogeschool Utrecht) zeer verschillend van elkaar zijn, hetgeen soms wel eens tot organisatorische of rooster-technische problemen leidt. Deze worden over het algemeen snel en adequaat opgelost. Ook de docenten geven aan dat de stroomlijning veel aandacht vraagt. Bij veel cursussen zijn docenten van beide instituten betrokken. Voor een goede afstemming hebben de docenten van een betreffend vak dan ook wekelijks een docentenoverleg.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

De masteropleiding Onderwijswetenschappen omvat 60 EC en start waar de leerlijnen in de bacheloropleiding Onderwijskunde naartoe hebben opgebouwd. In semester 1 wordt het onderwijskundig en wetenschappelijk fundament gelegd van de ontwerp-, advies-, en assessmentlijn in het programma in de kerncursussen *Instructional Design and Evaluation*, *Learning in Organizations*

(beide 7,5 EC) en de verdiepende cursus *Educational Design and Consultancy* (5 EC). In de tweede helft van semester 1 is er ruimte voor profilering, door de keuzecursus te volgen bij een andere masteropleiding naar keuze, en de keuze van een onderwerp voor het schrijven van een masterthesisplan. In semester 2 volgen studenten een masterstage (10 EC) in een onderwijskundige (non-)profitorganisatie waarin ze worden begeleid door een mentor op de werkplek (een afgestudeerd onderwijskundige) en door docenten van de opleiding. Daarnaast voeren ze zelfstandig een masterthesisonderzoek uit (15 EC). Gedurende het hele jaar werken studenten aan de verbinding tussen theorie en praktijk, ethiek, arbeidsmarktoriëntatie en het verwerven van een professionele en wetenschappelijke identiteit in de lintmodule *Academic Professional* (5 EC). Opdrachten van deze cursus zijn vervlochten met lopende cursussen gedurende het jaar. Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 4.

Het panel is tevreden over de inhoud en opzet van de masteropleiding. Het waardeert de duidelijke verbinding met de leerlijnen van de bacheloropleiding wat zorgt voor een coherent geheel. Het panel is in het bijzonder te spreken over de lintmodule *Academic Professional*. Deze module sluit goed aan op de leerlijn Arbeidsmarktoriëntatie van de bacheloropleiding en geeft studenten de nodige handvatten en begeleiding in aanloop naar hun toekomstige loopbaan. Ook de studenten geven aan de lintmodule te waarderen. Zij leren veel van de intervisie met collega-studenten en de sterke koppeling met de arbeidsmarkt. Ook noemen de studenten als positief punt de aandacht voor professionele vaardigheden, al vindt men wel dat bepaalde professionele vaardigheden op het gebied van innovatie en groepsdynamieken nog iets duidelijker naar voren kunnen komen.

Het panel constateert voorts een grote waardering bij studenten voor de masterstage. Voor veel studenten is het een eerste en zeer leerzame stap richting de beroepspraktijk. Ook levert het hen veel op qua netwerk en contacten met potentiële werkgevers; veel studenten danken hun eerste baan eraan. Wel noemen de geïnterviewde studenten het te betreuren dat de omvang van de stage is teruggebracht van 18 naar 10 EC. Gezien de aantoonbare meerwaarde van de masterstage, adviseert het panel om hier niet verder op te bezuinigen.

Het panel heeft tijdens het bezoek ook met het management, studenten en docenten vooruitgeblikt op de ambities van de opleiding op het terrein van internationalisering. Uit de diverse gesprekken blijkt dat internationalisering onderdeel is van facultair beleid. Men beoogt daarmee studenten beter voor te bereiden op een internationale samenleving. Het gaat daarbij niet alleen om de beheersing van de Engelse taal, maar vooral ook om begrip van en inzicht in internationale dimensies van problemen en thema's. Ook tracht men studenten een ruimere blik te geven door ze in contact te brengen met andere culturen en nationaliteiten. Op dit moment zijn er op facultair niveau doelstellingen geformuleerd en werkt men aan een nadere concretisering ervan. Zoals beschreven onder standaard 1, betekent dit voor de masteropleiding Onderwijswetenschappen dat de opleiding per september 2018 volledig in het Engels zal worden aangeboden. Ook zal er in de het onderwijs zelf, dit geldt tevens voor de bacheloropleiding, meer aandacht zijn voor de ontwikkeling van internationale kennis, vaardigheden en houdingen. De geïnterviewde studenten staan hier positief tegenover. Zij geven aan het internationaal vergelijkende perspectief in de huidige opleiding te missen. Zij voorzien dat de Engelse taal voor de komende generaties studenten geen probleem zal zijn. Ook het panel heeft waardering voor de internationaliseringsplannen van de faculteit al vraagt het zich af of het voor de opleiding noodzakelijk een meerwaarde is deze volledig in het Engels aan te bieden. De opleiding geeft evenwel aan in deze uitvoering te geven aan het universitaire beleid.

Werkvormen

Zoals uit de kritische reflecties blijkt beogen de opleidingen een inspirerende, uitdagende en kwalitatief hoogwaardige onderwijsleeromgeving te bieden, waarin een student efficiënt en effectief leert. Hiertoe werken de opleidingen met een didactisch concept waarin leren in interactie centraal staat. Het gaat dan onder andere om de interactie tussen studenten en docenten, tussen studenten onderling, van studenten met (digitale) onderwijsinhouden en van studenten met professionals uit het werkveld. De visie op leren in het didactisch concept is geïnspireerd door met name de (socio)constructivistische opvatting over leren en het leerproces. Hierin wordt leren gezien als een

actief en sociaal proces, dat context- en situatie-bepaald is en waarbij reflectie tijdens het leerproces essentieel is.

Het panel kan zich vinden in het didactisch concept van de opleidingen. Het ziet uitwerkingen ervan terug in het gebruik van diverse werkvormen, samenwerking en peerfeedback, gebruik van praktijkgerichte opdrachten en reflectie op leerervaringen. Het panel merkt wel op dat, op basis van de bestudeerde informatie, de ontwerpprincipes van de onderwijsonderdelen niet helemaal te herleiden zijn. Het suggereert om voor de studenten van de opleidingen de relatie tussen inhoud, werkvormen en toetsvormen duidelijker aan te geven. De studenten die het panel gesproken heeft tijdens het bezoek zijn over het algemeen tevreden over de toegepaste werkvormen. Zij waarderen vooral de kleinschaligheid van het onderwijs.

Het panel is positief dat er binnen de opleidingen veel ruimte is voor onderwijsvernieuwingen en -experimenten. Het facultaire stimuleringsfonds draagt daar in belangrijke mate aan bij. Wel verdienen, zoals het management aangeeft, de continuïteit en disseminatie van dergelijke vernieuwingen aandacht. Men kijkt bij de honorering van de projecten dan ook goed naar de faculteitsbrede opbrengsten. Het panel is ook tevreden over de inzet van ICT in het onderwijs. Zo maken bijvoorbeeld alle cursussen gebruik van Blackboard, is de opleiding actief *social media* gaan gebruiken in het onderwijs en worden bij bepaalde vakken videocolleges en kennisclips ingezet.

Studeerbaarheid

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Het panel constateert dat de opleiding studeerbaar is, zoals ook blijkt uit de goede studierendementen. Gemiddeld 93% van de studenten die in de periode 2008-2011 startten met de opleiding, had na vier jaar het diploma behaald (na herinschrijving na het 1e jaar). Zoals blijkt uit het gesprek met studenten zijn er geen struikelvakken, en de vakken en tentamens zijn goed verspreid over het jaar. Ook de studeerbaarheid van het ALPO-programma is op orde. 88% van de ALPO-studenten die instroomden in de periode 2008-2011 heeft na vier jaar het diploma behaald (na herinschrijving na het 1e jaar). De grootste uitval bij zowel het reguliere als het ALPO-traject vindt plaats in het eerste jaar. Daarbij stapte een deel van de uitvallende ALPO-studenten over naar het reguliere traject.

De reguliere bachelorstudenten geven aan hard te moeten werken, maar dat het wel goed te doen is. Voor de ALPO-studenten geldt dat zij, naast de (werk)colleges, ook een dag in de week stage lopen op een basisschool. Hierdoor hebben zij het gevoel tegelijkertijd meerdere ballen in de lucht te moeten houden. Maar ook zij geven aan dat het ALPO-traject goed te doen is.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

De studeerbaarheid van de masteropleiding is goed. Uit het gesprek met de masterstudenten maakt het panel op dat het programma intensief maar goed studeerbaar is. Voor de deeltijdstudenten geldt dat zij gemiddeld genomen iets meer tijd nodig hebben dan voltijdstudenten omdat zij hun studie veelal combineren met een baan en/of gezinsleven. Het panel constateert met genoegen dat het studierendement van de masteropleiding in de afgelopen periode met de helft is toegenomen voor voltijdstudenten. Zo'n tweederde van de voltijdstudenten studeerde in de periode 2012-2016 binnen 1 jaar af en ongeveer 90% had binnen twee jaar het diploma behaald. Voor deeltijd geldt dat ongeveer tweederde van de studenten in 2 jaar afstudeert en ongeveer 90% van de studenten in het daarop volgende jaar in het bezit is van een diploma. De studie-uitval is gemiddeld genomen per jaar ongeveer 5% voor voltijdstudenten en 7% voor deeltijdstudenten. Het panel ziet deze cijfers als bevestiging van de studeerbaarheid van het programma.

Personeel

De docenten die betrokken zijn bij de bacheloropleiding Onderwijskunde en masteropleiding Onderwijswetenschappen zijn voor het grootste deel aangesteld bij de afdeling Educatie van de Faculteit Sociale Wetenschappen. In deze afdeling hebben veel docenten een gecombineerde functie

waarbij zij in de regel van hun tijd 60% onderwijs verzorgen en 40% onderzoek doen. Het panel heeft op basis van de informatie in de kritische reflectie de samenstelling van de staf bestudeerd. Ook heeft het panel tijdens het bezoek met het management, docenten en studenten gesproken over de kwaliteit en de kwantiteit van het personeel.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de docenten. Het docententeam dekt een brede range aan expertises en de expertises sluiten goed aan bij de onderwerpen die in de opleiding aan bod komen. Ook hebben veel docenten ruime onderzoekservaring en/of relevante praktijkervaring. Het panel merkt tevens met waardering op dat er veel aandacht en ruimte is voor docentprofessionalisering. Zo biedt de Universiteit Utrecht een groot aantal kwalificatietrajecten op het gebied van onderwijs aan en krijgen docenten diverse professionaliseringsmogelijkheden aangeboden. Ook is er een universitair stimuleringsfonds Onderwijs voor professionalisering van docenten en onderwijsinnovatie. Uit het gesprek met de docenten blijkt dat de opleidingen recent een buddy-systeem hebben geïntroduceerd waarin een startende docent wordt gekoppeld aan een ervaren docent. Dit blijkt goed te werken; de startende docenten hebben veel profijt van de begeleiding en steun die zij ontvangen van de ervaren docenten. Voorts noemt het panel positief te zijn over de grote mate van betrokkenheid en motivatie van de staf. Er heerst een open en ontspannen sfeer waarin men veel met elkaar overlegt en samenwerkt. Er is duidelijk sprake van een hecht en gedreven team. Ook de studenten geven aan tevreden te zijn over de docenten. Men noemt ze bevlogen, betrokken, toegankelijk en altijd bereid waar nodig te helpen.

Uit de kritische reflectie en de interviews met docenten blijkt dat de werkdruk onder het personeel als hoog wordt ervaren. De afgelopen periode zijn veel personeelwisselingen geweest waardoor er thans sprake is van een vrij jonge en relatief onervaren staf. Ook zijn er veel tijdelijke docenten met een kleine aanstelling die soms heel verschillende functies opnemen. Het panel adviseert de opleiding de werkdruk nauwgezet in de gaten te houden en waar nodig passende maatregelen te nemen om de kwaliteit van de opleiding ook in de toekomst te kunnen blijven realiseren.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel stelt vast dat er sprake is van adequate voorzieningen voor de bachelor- en masterstudenten. Voor de begeleiding van reguliere bachelorstudenten en masterstudenten is een tutorensysteem ingericht. De begeleiding die door het tutoraat aangeboden wordt betreft bijvoorbeeld studievoortgang, studiekeuzes en oriëntatie op de arbeidsmarkt. In het ALPO-traject binnen het bachelorprogramma krijgen studenten per studiejaar een studieloopbaanbegeleider toegewezen. Deze is onder andere betrokken bij de studievoortgang en reflectie op de professionele ontwikkeling van de student in en rondom de praktijk. Naast de tutores/studiebegeleiders kunnen studenten ook terecht bij facultaire studieadviseurs, studentendecanen of studentenpsychologen. De geïnterviewde studenten zijn over het algemeen positief over de geboden studiebegeleiding.

Het panel concludeert dat er sprake is van een kwaliteitscultuur bij beide opleidingen. Op diverse manieren worden er gegevens verzameld die inzicht geven in de kwaliteit van onderwijs en toetsing. Iedere cursus wordt na afloop geëvalueerd door middel van een vragenlijst en een panelgesprek met studenten die optreden als jaarvertegenwoordigers. Ook worden psychometrische gegevens over afgenomen toetsen en cijfers geanalyseerd. Verder wordt iedere afgestudeerde student gevraagd een curriculumevaluatie in te vullen en worden de resultaten van de Nationale Studentenenquête jaarlijks besproken met een panel van studenten, docenten, opleidingsdirecteur en de (vice-)decaan.

Het panel heeft een positieve indruk gekregen van de twee opleidingsadviescommissies. De commissies hebben een belangrijke signaalfunctie en hun adviezen worden adequaat opgepakt door het opleidingsmanagement. Zoals beschreven in de paragraaf 'Organisatie van het onderwijs', hebben beide betrokken Schools of Social and Behavioural Sciences een opleidingscommissie. Vervolgens heeft elke opleiding binnen de Undergraduate en Graduate School een eigen opleidingsadviescommissie waarvan in principe de voorzitter en een studentlid zitting hebben in de betreffende opleidingscommissie. Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met

vertegenwoordigers van de opleidingsadviescommissies bachelor Onderwijskunde en master Onderwijswetenschappen. Het is het panel hierbij opgevallen dat de voorzitter van de opleidingsadviescommissie masteropleiding Onderwijswetenschappen geen zitting neemt in de opleidingscommissie van de Graduate School. Het panel raadt aan dit op korte termijn te wijzigen.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat de studieprogramma's van de bacheloropleiding Onderwijskunde en masteropleiding Onderwijswetenschappen zodanig in elkaar zitten dat deze studenten in staat stellen de eindkwalificaties van de opleidingen te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteden de programma's voldoende aandacht aan academische en wetenschappelijke vorming. Het panel heeft veel waardering voor het ALPO-traject dat een goede relatie legt tussen theorie en praktijk. Ook is het panel positief over de wijze waarop de onderwijskundige beroepspraktijk en professionele vaardigheden van studenten aan bod komen in de programma's, onder andere middels een leerlijn die doorloopt van de bachelor- naar de masteropleiding.

Het panel stelt vast dat de programma's voldoende samenhang vertonen. Het panel is te spreken over de leerlijnen in het kerngedeelte van de bacheloropleiding die zorgen voor een coherent geheel. De samenhang van het keuzedeel van het bachelorcurriculum hangt mede af van de keuzes van studenten. Studenten worden hierin adequaat begeleid. Een aandachtspunt betreft de wens van studenten voor meer verdiepende vakken/specialisaties op het gebied van onderwijskunde. Het panel is te spreken over de inhoud en opzet van de verschillende vakken van zowel de bachelor- als de masteropleiding. Vanuit een passend didactisch concept wordt er gebruik gemaakt van diverse werkvormen. Het verdient aanbeveling om voor studenten van de opleidingen de relatie tussen inhoud, werkvormen en toetsvormen duidelijker aan te geven. Een ander aandachtspunt betreft de keuzes voor de voorgeschreven literatuur in de bacheloropleiding. Volgens het panel zouden de keuzes die ten grondslag liggen aan de gebruikte voorgeschreven literatuur, duidelijk gemaakt kunnen worden naar de studenten toe, vooral ook in relatie tot de drie cursusniveaus zoals die gehanteerd worden binnen de Universiteit Utrecht.

Het panel constateert dat de opleidingen goed studeerbaar zijn. Het toont zich zeer tevreden met de positieve studierendementen. Het panel is tevens te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de ruime aandacht voor docentprofessionalisering en vernieuwingen binnen de opleidingen. Er is sprake van een hecht en open docententeam. Een aandachtspunt betreft de hoge werkdruk van de staf. Het panel adviseert de opleiding de werkdruk nauwgezet in de gaten te houden en waar nodig passende maatregelen te nemen. Het panel concludeert voorts dat er sprake is van een adequaat functionerend kwaliteitszorgsysteem. Het panel heeft een positieve indruk gekregen van de twee opleidingsadviescommissies die ressorteren onder bredere opleidingscommissies. Het panel constateert wel dat de staf van de masteropleiding niet vertegenwoordigd is in de betreffende overkoepelende opleidingscommissie. Gezien de formele taken van de opleidingscommissie, adviseert het panel om dit op korte termijn te wijzigen.

Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen

Het panel is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Het heeft daarbij gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie.

Toetsing

Het panel heeft met interesse kennisgenomen van het facultaire toetsbeleidsplan waarin de onderwijsvisie, het didactisch concept en de visie op toetsing van de Faculteit Sociale Wetenschappen staan weergegeven. Het toetsbeleidsplan is gericht op transparante, valide en betrouwbare toetsing en fungeert als kader voor het systeem van toetsing van de bacheloropleiding Onderwijskunde en masteropleiding Onderwijswetenschappen. In aanvulling op dit beleidsplan hanteren de opleidingen een aantal aanvullende uitgangspunten. Zo kent elke cursus meerdere toetsen en toetsvormen, is er sprake van variatie in toetsvormen; en is toetsing een combinatie van formatieve en summatieve toetsing.

Naast het toetsbeleidsplan beschikken de opleidingen elk over een toetsplan waarin de toetsing op opleidings- en cursusniveau uiteen wordt gezet. In het toetsplan zijn de eindtermen uitgewerkt in leerdoelen per cursus en is vastgelegd door middel van welke toetsvormen de leerdoelen worden getoetst. Ook wordt weergegeven hoe de opleiding ervoor zorgt dat de student, wanneer deze is afgestudeerd, voldoet aan de eindtermen van de opleiding. Daarnaast wordt de kwaliteitszorgcyclus op opleidings- en curriculumniveau beschreven. De toetsplannen worden ieder jaar opnieuw besproken met de faculteitsleiding en de facultaire examen- en toetscommissie en, indien nodig, door de opleidingsdirecteuren aangepast. Het panel heeft waardering voor de toetsplannen van de opleidingen. Wel is het panel van mening dat de toetsplannen erg gedetailleerd en algemeen zijn. Het constateert dat het een belangrijke werkinstrument is voor de opleidingsdirecteuren die er hun weg in vinden, maar niet voor de gewone stafleden. Het panel geeft in overweging om te werken aan een versobering van de toetsplannen.

Het panel is tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het noemt deze passend bij de leerdoelen, inhoud en didactische opzet van de cursussen. De meeste cursussen in de bacheloropleiding worden afgesloten met een schriftelijk tentamen en een opdracht. In de masteropleiding worden cursussen veelal afgesloten met een boekverslag, tentamen en/of één of meerdere opdracht(en). Het panel waardeert de aanwezigheid van toetsmatrijzen in de toetsplannen waarin is aangegeven hoe de leerdoelen van een cursus zich verhouden tot de toetsing. Deze worden bij bepaalde toetsen uitgewerkt in *rubrics*. Ook is het panel positief dat het samenstellen en afnemen van een toets veelal in teamverband gebeurt. Dit alles komt de betrouwbaarheid en validiteit van de toetsing ten goede. Voorafgaand aan en tijdens het bezoek heeft het panel toetsmateriaal, inclusief gemaakte toetsen/opdrachten door studenten, van verschillende vakken bestudeerd. Het panel constateert dat de toetsen van adequaat niveau zijn. Er wordt gebruik gemaakt van relevante vraagstellingen en opdrachten. Door het inzetten van duidelijke antwoordmodellen, criteria en *rubrics* zijn de beoordelingen over het algemeen transparant, consequent en rechtvaardig. Een kanttekening is wel, zoals blijkt uit het gesprekken met studenten, dat niet altijd even duidelijk is waarom is gekozen voor bepaalde toetsvormen. Volgens het panel zouden de keuzes voor de toetsvormen nader geëxpliciteerd kunnen worden.

Zoals beschreven in de kritische reflectie, ronden de bachelorstudenten hun opleiding af met een bachelorthesisproject. Zij starten door een onderwerp te kiezen en in groepen van drie studenten te gaan werken aan een onderzoeksplan. Na goedkeuring van het onderzoeksplan, gaan de studenten

aan de slag met data verzamelen en schrijft iedere student individueel een bachelorthesis in de vorm van een onderzoeksartikel. De procedure is in het ALPO-traject grotendeels hetzelfde. Een belangrijk verschil is dat ALPO-studenten hun onderzoek ten behoeve van schoolontwikkeling van hun stageschool doen. ALPO-studenten schrijven daarnaast voor de opdrachtgevende school een adviesrapport. De masterstudenten ronden hun studie af met een masterthesis die aansluit bij de zwaartepunten van het onderzoeksprogramma van de afdeling. Onder begeleiding van (bijna) gepromoveerde onderzoekers doorlopen zij zelfstandig de empirische cyclus en presenteren en verdedigen de masterthesis op een door de opleiding georganiseerde afsluitende conferentie. De masterthesis wordt individueel en in het Nederlands of Engels geschreven, afhankelijk van de keuze van de student en/of opdrachtgever, en beoogt het format van een wetenschappelijk artikel. Voor beide opleidingen geldt dat het afstudeerwerk wordt beoordeeld door de begeleider en een tweede onafhankelijke beoordelaar van de opleiding.

Het panel heeft tijdens het bezoek met docenten, studenten en examencommissie gesproken over de opzet, begeleiding en beoordeling van de thesisprojecten. Het viel het panel op dat de bachelorthesis in opzet veel kenmerken heeft die vaak eerder in een masterthesis thuishoren. Dit is ook zichtbaar in de overeenkomsten tussen de opzet van de eindwerken van beide opleidingen. Zo monden beide projecten uit in een wetenschappelijk onderzoeksartikel en worden beide eindwerken beoordeeld aan de hand van hetzelfde beoordelingsformulier. Het lijkt erop dat de bachelorthesis grotendeels de doelen nastreeft van een masterthesis, en het panel vroeg zich dan ook af wat de rationale hiervan is.

De docenten lichten toe dat in een thesistraject de toetsing van zowel academische, wetenschappelijke als inhoudelijke eindtermen mooi samen komen. Beide trajecten zijn gericht op verdieping en toetsing van betreffende vaardigheden maar er zit een wezenlijk verschil in de mate van zelfstandigheid. Daar waar studenten in de bacheloropleiding de vraagstelling aangereikt krijgen, grote delen van het traject in groepsverband doen en veel meer begeleiding krijgen, wordt van masterstudenten een individuele en meer zelfstandige aanpak verwacht. Daarnaast is een belangrijk onderscheid tussen de twee trajecten, de mate van complexiteit. Van masterstudenten wordt bijvoorbeeld meer eigen conceptualisering verwacht en de toepassing van complexere statistiek. Ook wordt van hen verwacht theorieën te kunnen combineren om tot een hoger inzicht te komen. De criteria en rubrics zijn in principe hetzelfde maar in de toepassing ervan vindt een nuancering plaats, met name bij drie beoordelingscriteria (introductie, methoden en discussie).

Ten aanzien van de bachelorthesis, geeft de examencommissie aan dat een belangrijke functie het toetsen van het eindniveau van de academische en onderzoeksvaardigheden van studenten op bachelorniveau is. Het toetsen van onderwijskundige ontwerp- en adviesvaardigheden gebeurt met name op andere plekken in het curriculum, onder andere in tweedejaars cursussen. Desgevraagd laten de studenten het panel weten dat ze beide afstudeertrajecten waarderen. Zij vinden het prettig om in de bacheloropleiding een deel in groepsverband te kunnen doen. Ook zijn ze over het algemeen tevreden over de begeleiding tijdens en beoordeling van beide thesistrajecten. Verder geven zij aan dat zij, doordat ze in de bacheloropleiding al een keer een bachelorthesis hebben geschreven, in de masteropleiding doorgaans goed voorbereid zijn op het masterthesistraject.

Alles overziend constateert het panel dat de thesistrajecten adequaat zijn qua opzet, begeleiding en beoordeling. Wel is het panel van mening dat het verwachte niveau van de bachelorthesis in relatie tot de eindkwalificaties nader gearticuleerd zou kunnen worden. Daarbij zouden de beoordelingscriteria verder aangescherpt kunnen worden zodat het verwachte eindniveau van de bachelor- versus masterthesis voor alle betrokken duidelijk is.

Examencommissie

Conform de kritische reflectie zijn binnen de Faculteit Sociale Wetenschappen drie examencommissies aanwezig: één voor de bacheloropleidingen, één voor de eenjarige masteropleidingen en één voor de researchmasteropleidingen. Binnen elke examencommissie is iedere daaronder vallende opleiding vertegenwoordigd door tenminste één lid. Dit kernlid is

verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken van de examencommissie wat betreft de eigen opleiding. Daarnaast maakt ook een extern lid deel uit van de examencommissies. De examencommissies komen zes à zeven keer per jaar bijeen. Elke examencommissie heeft een voorzitter. Deze voorzitters komen ook zes à zeven keer per jaar samen om het examenbeleid van de drie commissies af te stemmen. Voorts komen de kernleden van de examencommissies enkele malen per jaar bijeen om actuele zaken rondom toetsing en examinering te bespreken.

Ter ondersteuning van de toezichthoudende rol van de examencommissies is een facultaire toetscommissie ingesteld. Deze bestaat uit de voorzitters van de drie examencommissies, een toetsexpert, het externe lid en een toetsdeskundige die als voorzitter optreedt. De toetscommissie komt op geregelde basis bij elkaar en voert in opdracht van de examencommissie thematisch en steekproefsgewijs onderzoek uit naar de kwaliteit van toetsing en beoordeling. Voorts kent de faculteit sinds kort een toetsambassadeur. Dit is een ervaren stafflid dat gevraagd is om projecten uit te voeren gericht op het verbeteren van de toetskwaliteit alsook om aanspreekpunt te zijn voor docenten met vragen over toetsing. Wat betreft het ALPO-traject, draagt de examencommissie zorg voor de kwaliteitsbewaking van toetsing van door de UU verzorgde cursussen. Ook stelt zij vast of een student voldoet aan de eisen ten aanzien van kennis, inzicht en vaardigheden die nodig zijn voor het verkrijgen van het bachelordiploma Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Voor de HU-cursussen is de betreffende examencommissie van de HU verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking. Tevens draagt deze examencommissie zorg voor de borging van het eindniveau van de ALPO-studenten wat betreft de HU-diplomerings Leraar Basisonderwijs.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met vertegenwoordigers van de examencommissies en de toetscommissie. Ook heeft het gesproken met de toetsambassadeur. Het panel constateert op basis hiervan dat de formele taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie adequaat zijn belegd en dat er sprake is van heldere afspraken en procedures. Het panel constateert voorts dat er diverse initiatieven worden genomen om de kwaliteit van toetsen te verbeteren en te borgen. De toetscommissie speelt daarin een belangrijke rol. Zij doet onderzoek naar de kwaliteit van toetsen en beoordelingen en adviseert daarover. Voorbeelden van onderzoek dat wordt uitgevoerd door de toetscommissie zijn: het bestuderen van de toetsplannen van opleidingen en hierover aanbevelingen formuleren; de wijze van beoordeling bij de bachelorthesis; en de kwaliteit van meerkeuzetoetsing.

Ten aanzien van de kwaliteitsborging van de thesis, merkt het panel dat hier aandacht voor is. In zogeheten kalibreersessies, vindt twee maal per jaar op initiatief van de opleiding een afstemming van de beoordeling plaats. Hierin wordt een steekproef van onderzoeksplannen en theses door het team van beoordelaars beoordeeld om een vergelijkbare wijze van beoordelen en normen, zoals weergegeven in de rubrics bij de thesis, te bewerkstelligen. De examencommissie wordt geïnformeerd over de resultaten van de kalibreersessies. Het panel constateert dat dit initiatief de betrouwbaarheid en validiteit van de beoordeling ten goede komt. Wel heeft het panel moeite met de redenering dat deze werkwijze als onafhankelijke kwaliteitscheck van het eindniveau van de studenten kan gelden. Het merkt op dat deze werkwijze sterk intern gericht is; er zijn geen externe ogen betrokken bij deze kwaliteitsborging van de masterthesis. Ook kan de vraag gesteld worden hoe onafhankelijk de deelnemers aan deze sessie zijn: de docenten zijn zelf ook betrokken als beoordelaar, en niet alle bestudeerde onderzoeksplannen en theses die tijdens de sessies aan de orde komen zijn al afgerond. Gezien de formele taak van de examencommissie inzake de onafhankelijke kwaliteitsborging van het eindniveau van de studenten, adviseert het panel om hier goed naar te kijken. Volgens het panel is daarbij het van belang dat de kwaliteitsborging over het gehele proces van thesisbeoordeling plaatsvindt, dat wil zeggen achteraf en niet alleen tijdens het proces. Het geeft daarbij de examencommissie in overweging om een steekproef van afgeronde theses te (laten) herbeoordelen om na te gaan of de beoordeling betrouwbaar en transparant heeft plaatsgevonden.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Er wordt gebruik gemaakt van diverse toetsvormen die passen bij de inhoud en vormgeving van de opleidingen.

De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende bachelor- respectievelijk masterniveau. De opzet, begeleiding en beoordeling van de bachelor- en masterthesistrajecten functioneren naar behoren. Wel is het panel van mening dat het aangewezen is de feitelijke gehanteerde en naar niveau verschillende criteria voor enerzijds de bachelorthesis en anderzijds de masterthesis nader te articuleren. Meer in het bijzonder adviseert het panel om de beoordelingscriteria en *rubrics* voor de bachelorthesis verder aan te scherpen om het verwachte eindniveau van de bacheloropleiding duidelijker te maken.

De kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen is voldoende. Het panel constateert dat beide opleidingen beschikken over een uitgewerkt toetsplan dat richtinggevend is voor de dagelijkse toetspraktijk. Het panel stelt vast dat het toetsplan erg gedetailleerd is. Door een versoering kan het mogelijk breder hanteerbaar worden. De examencommissies, toetscommissie en toetsambassadeur functioneren voldoende. Zij dragen bij aan een adequate kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleidingen. Het panel constateert wel dat de onafhankelijke kwaliteitsborging van de theses aandacht behoeft.

Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Onderwijswetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Om inzicht te krijgen in het gerealiseerde eindniveau van studenten van de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding Onderwijswetenschappen heeft het panel voorafgaand aan de visitatie 15 eindwerkstukken per opleiding, inclusief de bijbehorende beoordelingsformulieren, bestudeerd. Van de 15 bachelor-eindwerkstukken waren er 7 van ALPO-studenten. Het panel heeft van deze studenten, naast de bachelorthesis, ook het adviesrapport bestudeerd.

Het panel kan zich in het algemeen vinden in de beoordeling en becijfering van zowel de bachelor- als de masterthesis. Het panel stelt vast dat de afstudeerwerkstukken van voldoende niveau zijn. Alle werkstukken kennen de vorm van een wetenschappelijk artikel en bevatten een theoretische kader en een empirisch onderzoeksdeel. Wat betreft de ALPO-adviesrapporten merkt het panel op dat deze van adequaat niveau zijn. Het panel is gecharmeerd van de goede verbinding tussen theorie en praktijk.

De kritische reflecties beschrijven de eventuele vervolgopleidingen en carrièreperspectieven van afgestudeerden. Uit een onderzoek van 2016 blijkt dat 77% van de bachelor-afgestudeerden een vervolgstudie doet. 18% van de afgestudeerden stopt tijdelijk met studeren om te gaan werken en later een master te volgen. Ten aanzien van een eventuele uitstroom na de bacheloropleiding, blijkt uit de diverse gesprekken dat deze meer evident is voor ALPO-studenten. Echter, zoals ook beschreven onder standaard 1, is de verwachting dat er ook meer reguliere bachelorstudenten zullen uitstromen naar de arbeidsmarkt. Zo gaf een bachelor-alumnus aan te werken als junior beleidsmedewerker bij een onderwijsinstelling. Het panel herhaalt hier zijn aanbeveling om, in samenspraak met het werkveld, te werken aan een nadere explicitering van het uitstroomprofiel op bachelorniveau.

De carrièreperspectieven van afgestudeerde masterstudenten zijn over het algemeen goed. Zo vindt meer dan 80% van de afgestudeerden een baan binnen een half jaar na afstuderen. Voor de meerderheid van de afgestudeerden (57%) is de eerste baan ook op universitair niveau. Alumni geven daarnaast ook aan tevreden te zijn over de aansluiting op de arbeidsmarkt, te vinden dat ze een goede basis hadden voor hun eerste baan en vaardigheden hebben geleerd die nuttig zijn voor hun eerste baan. Het panel is positief over deze resultaten die een indicatie zijn van een goede aansluiting van de masteropleiding op de arbeidsmarkt. Het panel heeft tijdens het bezoek met veel genoegen gesproken met talentvolle en gemotiveerde studenten en alumni. Zij bevestigen bovenstaand beeld.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de bachelor- en mastertheses voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een bachelor- c.q. masteropleiding. Het kan zich over het algemeen vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de bachelor- en mastertheses. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de bachelor- en masteropleiding voor afgestudeerden. Het panel komt tot de conclusie dat de eindkwalificaties van zowel de bacheloropleiding Onderwijskunde als de masteropleiding Onderwijswetenschappen worden behaald.

Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'

Masteropleiding Onderwijswetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van zowel de bacheloropleiding Onderwijskunde als de masteropleiding Onderwijswetenschappen aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academisch opleiding op respectievelijk bachelor- en masterniveau. Het heeft geconstateerd dat er sprake is van een nauwe verbinding met de onderzoekgebieden van de faculteit en een sterke relatie met en oriëntatie op het beroepenveld. Wel zou de formulering van de eindkwalificaties van zowel de bachelor- als de masteropleiding nader geconcretiseerd kunnen worden zodat inzichtelijker wordt wat hoe de doorlopende leerlijnen tussen de bachelor- en masteropleiding lopen. Het panel is tevreden over de opzet en inhoud van de opleidingen en de afzonderlijke vakken. Het heeft in het bijzonder waardering voor de praktijkgerichtheid van het ALPO-traject alsook voor de wijze waarop de onderwijskundige beroepspraktijk en professionele vaardigheden aan bod komen in het reguliere bachelortraject en de masteropleiding. Ook is het panel te spreken over de goede studierendementen. Het panel is voorts positief over de inhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van het docentencorps. Ook het functioneren van de opleidingsadviescommissies, examencommissie, toetscommissie en toetsambassadeur stemt het panel tot tevredenheid. Wel ziet het panel in de hoge werkdruk onder het personeel een risico voor het waarborgen van de nu gerealiseerde kwaliteit op de langere termijn. Ook verdient de onafhankelijke kwaliteitsborging van de theses aandacht. Het panel heeft tot slot kunnen vaststellen dat eindwerkstukken van zowel de bachelor- als de masteropleiding van voldoende niveau zijn en dat alumni goed zijn voorbereid op de arbeidsmarkt. Over de gehele linie komt het panel tot de slotsom dat de opleidingen voldoen aan de kwaliteitseisen die aan een wetenschappelijke bachelor- respectievelijk masteropleiding worden gesteld.

Conclusie

Het panel beoordeelt de bacheloropleiding Onderwijskunde als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de masteropleiding Onderwijswetenschappen als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN

Prof. dr. Jan Elen is gewoon hoogleraar aan de KU Leuven. Hij is verbonden aan het Centrum voor Instructiepsychologie en -technologie van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen. Zijn onderzoek situeert zich op het domein van de onderwijstechnologie en de lerarenopleiding. Gedurende lange tijd was hij het hoofd van de onderwijsondersteunende dienst van de KU Leuven. Daarna is hij mede-oprichter en coördinator geweest van het Expertisenetwerk School of Education, Associatie KU Leuven. Hij fungeerde als vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en was meer dan tien jaar lid van de Onderwijsraad van de KU Leuven. Hij was coördinator van de 'Special Interest Group' Ontwerpkunde. Hij verzorgt inleidende en verdiepende colleges over onderwijspsychologie en onderwijstechnologie. Momenteel is hij senior editor van 'Instructional Science'.

Prof. dr. Regina H. Mulder is hoogleraar Pedagogiek/Onderwijskunde aan de Universiteit van Regensburg (Duitsland) sinds 2004, waar zij tevens verschillende bestuurlijke functies heeft uitgeoefend (o.a. Dekaan, vice-voorzitter Universiteitsraad, lid Raad van Toezicht). Ze studeerde sociologie (RUG), promoveerde in de sociale wetenschappen (EUR), en was adjunct-directeur van het RISBO (EUR). Ze onderzoekt en publiceert op het gebied van *Vocational Education and Training (VET)* en *Learning in Organizations*, zoals ontwerp en evaluatie van VET, innovaties en innovatief werkgedrag, feedback, leren van fouten, informeel leren op het werk, leren van oudere werknemers, team learning, diversiteit in teams, leiderschap en onderzoeksmethoden. Ze was EARLI SIG Coordinator van de Special Interest Group 'Learning and Professional Development'. Ze is redacteur van diverse boeken en is redactielid van journals zoals *Educational research review*, *HRDQ*, *EJTD*, en reviewt artikelen voor andere journals, o.a. *Vocations and Learning*.

Dr. Dominique Sluijsmans studeerde Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit en promoveerde in 2002 bij de Open Universiteit. Haar proefschrift 'Student involvement in assessment' richtte zich op het trainen van peer assessment vaardigheden bij studenten in de lerarenopleiding. Zij heeft als universitair docent gewerkt bij de Open Universiteit en als lector bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Sinds 2012 is zij als lector Professioneel Beoordelen verbonden aan Zuyd Hogeschool en heeft zij een 0-aanstelling als universitair hoofddocent bij de Universiteit Maastricht. Haar interessegebieden zijn beoordelen, curriculumontwerp en studentbetrokkenheid.

Prof. dr. Bernadette van Hout-Wolters was van 1990-2011 hoogleraar onderwijskunde en wetenschappelijk directeur aan de Universiteit van Amsterdam. Ze is momenteel als gasthoogleraar aan deze universiteit verbonden. Ook is ze lid van de wetenschappelijke adviesraad van de landelijke onderzoeksschool Interuniversitair Centrum voor Onderwijswetenschappen (ICO). Van Hout-Wolters studeerde psychologie (functieleer en ontwikkelingspsychologie) aan de Radboud Universiteit Nijmegen, promoveerde aan de Universiteit Tilburg en werkte eerder bij de Universiteit Twente en de Radboud Universiteit. Ze is (co-)auteur van vele artikelen, hoofdstukken en boeken, voornamelijk op het gebied van leer- en denkstrategieën van leerlingen/studenten binnen verschillende vakgebieden. Haar praktijkgerichte boek '*Studiemethoden*' beleefde een tiental herdrukken.

Tessa Voerman BSc is student van de Masteropleiding Educational Science and Technology (EST) en de Masteropleiding Psychology aan de Universiteit Twente. Zij is student-assistent kwaliteitszorg en evaluaties geweest aan dezelfde universiteit. Eerder nam ze als studentlid deel aan de herbeoordelingsvisite van de opleiding Opleidingskunde aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen in 2015.

BIJLAGE 2: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Domeinspecifiek referentiekader onderwijswetenschappen¹

Inleiding

In dit document wordt een referentiekader voor het onderwijs in de discipline Onderwijswetenschappen² gepresenteerd ten behoeve van de visitatie van de universitaire bachelor- en academische masteropleidingen in 2016/2017³. Het rapport van de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen (CSO, 2015) heeft in belangrijke mate als inspiratiebron voor dit kader gefungeerd. Dit kon mede doordat in de CSO door medewerkers van de opleidingen van verschillende universiteiten werd geparticipeerd zodat het rapport van de CSO binnen de opleidingen een groot draagvlak heeft. In dit domeinspecifiek kader schetsen we eerst het kennisdomein van de onderwijswetenschappen en besteden daarna aandacht aan ontwikkelingen in de wetenschap, de beroepspraktijk van onderwijswetenschappers en het onderwijs. Deze ontwikkelingen hebben consequenties voor de vereiste kennis, vaardigheden en attitudes van afgestudeerde onderwijswetenschappers en voor de inrichting van de curricula van de opleidingen, bijvoorbeeld ten aanzien van internationalisering en het didactisch model. Het kader karakteriseert de doelstellingen, het niveau, de oriëntatie en de inrichting van de opleidingen in de onderwijswetenschappen en besluit met een overzicht van de vereiste kennis, inzicht en vaardigheden van afgestudeerde onderwijswetenschappers. Daarbij wordt qua niveau onderscheid gemaakt tussen de bachelor- en masterafgestudeerde.

Het domein van de onderwijswetenschappen

Voor de omschrijving van het kennisdomein van de onderwijswetenschappen wordt aangesloten bij de omschrijving door de CSO (2015): "Het object van de onderwijswetenschappen is het onderwijs, dat wil zeggen het onderwijzen, de onderwijs- en leerprocessen en de opbrengsten daarvan, zowel op individueel als op maatschappelijk niveau. De onderwijswetenschappen richten zich op het beschrijven, verklaren en optimaliseren van alle situaties waar sprake is van bedoeld leren, d.w.z. die gericht zijn op vooraf (meer of minder) gespecificeerde leerdoelen. Daarbij ligt de nadruk op optimaliseren en daarmee op de bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit, de effectiviteit, de doelmatigheid, de aantrekkelijkheid en de vernieuwing van de onderwijspraktijk en het onderwijsbeleid.

De onderwijswetenschappen richten zich op processen en systemen op microniveau (cognitieve, affectieve, sociale en motivationele processen en onderwijsinterventies op individueel en klasniveau), mesoniveau (onderwijsorganisatie, leiderschap en governance) en macroniveau (beleid en bestel). Zij hebben betrekking op formele en informele onderwijsleersituaties, in alle contexten waarin georganiseerd leren plaats vindt en in alle fasen van het leven. Deze contexten omvatten het gehele reguliere onderwijs (van VVE tot WO), maar ook de private onderwijs- en opleidingssector (zoals bedrijfsopleidingen, branche-opleidingen, opleidingen van beroepsverenigingen, onderwijsaanbod van maatschappelijke organisaties en culturele instellingen) en werkplekleren.

---

¹ Dit kader is tot stand gekomen door nauw overleg tussen de opleidingsdirecteuren van de deelnemende opleidingen.

² We spreken van onderwijswetenschappen omdat de Commissie Sectorplan Onderwijswetenschappen (CSO, 2015) aanraadt de benaming van de onderwijskundeopleidingen om te zetten naar onderwijswetenschappen.

³ De onderzoeksmasteropleidingen vallen buiten deze visitatie en daarom ook buiten dit kader.

De onderwijswetenschappen vormen een multidisciplinair vakgebied. Naast algemene en domeinspecifieke onderwijswetenschappen en vakdidactiek maakt een groot aantal disciplines - zoals psychologie, (ortho)pedagogiek, sociologie, economie, bestuurs- en organisatiewetenschappen, cognitiewetenschappen, neurowetenschappen, filosofie en rechtswetenschappen - deel uit van de onderwijswetenschappen voor zover ze het onderwijs als object hebben dan wel kunnen bijdragen aan optimalisering van het onderwijs door kennis over en verbetering van (de inrichting en organisatie van en de condities voor) het onderwijzen en alle daarbij behorende onderwijs- en leerprocessen. De complexiteit van vraagstukken in het onderwijs vraagt steeds meer een aanpak over grenzen van disciplines en wetenschapsgebieden heen."

Ontwikkelingen in wetenschap, arbeidsmarkt en onderwijs

Een deel van de *thema's in de onderwijswetenschappen* speelt al sinds de jaren '70 van de vorige eeuw zoals leren en onderwijzen, onderwijsaanbod, toetsen en beoordelen, domeinspecifieke aspecten van onderwijs en vakdidactiek, opleiding en professionele ontwikkeling van docenten, achterstandsbestrijding, omgaan met leerproblemen en de maatschappelijke context van het onderwijs. In de afgelopen decennia zijn er ook nieuwe (sub)thema's bijgekomen, zoals ICT en onderwijs, digitalisering en online onderwijs, leven lang leren, werkplekleren, adaptief onderwijs, adaptief toetsen en de aandacht voor neuro- en cognitiewetenschappen. Door de vervagende nationale grenzen in Europa en een toenemende globalisering staat ook internationaal vergelijkend onderzoek in de belangstelling. Veel thema's zijn van karakter veranderd. Zo is onderzoek naar onderwijsvernieuwing tegenwoordig meer gericht op het evidence-informed aanpakken van vernieuwing en verbetering van het onderwijs en op de effecten op leerprestaties en studiesucces, terwijl er in onderzoek naar opleiding en professionele ontwikkeling van docenten meer aandacht is voor opleiden in de school.

Afgezien van de ontwikkelingen op specifieke onderdelen van het domein van de onderwijswetenschappen zijn er nog een aantal algemenere *wetenschappelijke ontwikkelingen* die implicaties hebben voor de opleidingen. Er is sprake van een enorme groei aan kennis, veelal verkregen uit multidisciplinair onderzoek en door technologische ontwikkelingen. Onderwijs is complex en van oudsher wordt er dan ook multidisciplinair onderzoek gedaan. Daarbij wordt voortgebouwd op bestaande en nieuwe wetenschappelijke inzichten in verschillende disciplines die relevant zijn voor de onderwijswetenschappen zoals de hersen- en de cognitiewetenschappen. Maatschappelijke relevantie van wetenschappelijk onderzoek krijgt grotere aandacht (SEP, 2014) en ook van onderwijswetenschappers wordt verwacht dat ze bijdragen aan innovaties en verbeteringen in het onderwijs (CSO, 2015). Onderwijsonderzoek dat relevant is voor de onderwijspraktijk maakt gebruik van daartoe geëigende onderzoeksmethoden waarbij onderzoekers, docenten uit de onderwijspraktijk en lerenden samen het onderwijs innoveren en onderzoeken. Ten slotte is er in de wetenschap meer aandacht voor ethiek en integriteit. Hoe om te gaan met controleerbaarheid, zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, onafhankelijkheid en onpartijdigheid?

Wat de *arbeidsmarkt voor onderwijswetenschappers* betreft meent de CSO (2015) dat aan onderwijswetenschappers in de toekomst andere en waarschijnlijk hogere eisen gesteld zullen worden. Net als andere beroepsbeoefenaren zullen ook onderwijswetenschappers steeds meer in een internationale en multiculturele context werken. Daarom moeten zij in staat zijn over de grenzen van hun eigen vakgebied te kijken, samen te werken en communiceren met professionals uit verschillende disciplines en om te gaan met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, zoals de alomtegenwoordige beschikbaarheid van informatie en de steeds dominantere rol van internet in het sociale verkeer. Omdat onderwijswetenschappers op zeer verschillende plaatsen werken, in het onderwijs, in arbeidsorganisaties en in het onderzoek moeten opleidingen hun studenten voorbereiden op deze verschillende beroepspraktijken (CSO, 2015).

Het *onderwijs waaraan en waarvoor onderwijswetenschappers werken* wordt in toenemende mate gekenmerkt door innovatie, evidence-informed werken, nadruk op complexe vaardigheden (21st century skills), inzicht, creativiteit en toepassing, en door integratie van vakken en theorie en praktijk. Om duurzaam inzetbaar te zijn op de arbeidsmarkt wordt een leven lang leren noodzakelijk. Deze ontwikkelingen vragen om specifiek hierop toegesneden leeromgevingen en verbindingen tussen het schoolse en buitenschools leren en leren op de werkplek. Onderwijsinstellingen zullen steeds meer moeten samenwerken met maatschappelijke instellingen en bedrijven. Het onderwijs vereist differentiatie in niveau, didactiek en vorm om aan te sluiten bij de behoeften van de verschillende doelgroepen.

Doelstellingen, niveau, oriëntatie en inrichting van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Onderwijskunde worden beoordeeld hebben als doel studenten op te leiden tot een basaal (bachelor) of gevorderd (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van de onderwijswetenschappen. Afgestudeerden zijn in staat in de onderwijspraktijk als academisch professional bij te dragen aan het oplossen van onderwijsvraagstukken en kunnen een bijdrage leveren aan de onderwijswetenschappen. Studenten verwerven tijdens de opleiding de nieuwste kennis en inzichten op het terrein van de onderwijswetenschappen en zowel vakspecifieke als algemene academische vaardigheden.

De opleidingen behandelen onderzoeksparadigma's, de meest gangbare theorieën, onderzoeksdesigns en -methoden binnen de verschillende relevante disciplines (waaronder praktijkgericht onderzoek), gedragscodes op het gebied van onderzoek en de toepassing ervan in onderwijsonderzoek en de relevantie van het onderzoek voor de praktijk. Ze maken studenten vertrouwd met de kenmerken en waarde van wetenschappelijk onderzoek en het belang van theorie en methodologie; vormen studenten zodanig dat ze zich mondeling en schriftelijk op academisch niveau kunnen uitdrukken; en bieden een kader waarbinnen studenten de verworven kennis en inzichten kunnen plaatsen en dat maakt dat ze deze op adequate wijze kunnen toepassen. Ook streven de opleidingen naar het vormen van academici die zowel kunnen reflecteren op de grondslagen van hun vak als op het eigen professioneel handelen. Engelstalige literatuur en communiceren in het Engels is een standaardonderdeel van de opleiding en de leergemeenschap wordt gekenmerkt door diversiteit bijvoorbeeld door buitenlandse (gast)docenten en buitenlandse studenten. De opleidingen bereiden studenten erop voor om samen te werken en communiceren met professionals uit verschillende disciplines, culturen en landen bijvoorbeeld door de mogelijkheid om deel te nemen aan buitenlandse projecten, stages of afstudeerprojecten. Van de didactiek van de opleidingen voor onderwijswetenschappers mag verwacht worden dat ze experimenteren met innovatieve leerarrangementen die een proeftuin kunnen zijn voor de ontwikkelingen in het onderwijs zoals die hiervoor zijn aangeduid.

De opleidingen bereiden studenten voor op een maatschappelijke of verdergaande wetenschappelijke loopbaan, waarin de kennis en vaardigheden die binnen de studie zijn verworven in praktijk gebracht kunnen worden. Het gaat daarbij om het verwerven van een academische houding en de academische vaardigheden die in verschillende functies op academisch niveau worden gevraagd, naast kennis van en inzicht in het vakgebied.

De bacheloropleiding biedt een brede basisopleiding en leidt op tot basaal academisch niveau. Een van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij/zij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping. De masteropleiding leidt de student zodanig op dat deze zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren en voorbereid is op een toekomstige werkkring, zoals instellingen in het onderwijs of de onderwijsverzorgingsstructuur, de overheid, het bedrijfsleven of onderzoeksinstellingen.

DE EINDKWALIFICATIES: KENNIS, INZICHT EN VAARDIGHEDEN VAN AFGESTUDEERDE ONDERWIJSWETENSCHAPPERS

Van afgestudeerden van een *bacheloropleiding* onderwijswetenschappen wordt verwacht dat ze beschikken over kennis en inzicht in de onderwijswetenschappen en de toepassing daarvan, oordeelsvorming, en communicatieve en leervaardigheden op een basaal academisch niveau. Van afgestudeerden van een *masteropleiding* onderwijswetenschappen wordt verwacht dat ze beschikken over kennis en inzicht in de onderwijswetenschappen en in de toepassing daarvan, oordeelsvorming, en communicatieve en leervaardigheden op een gevorderd en meer specialistisch academisch niveau. De eindkwalificaties zijn minimaal gelijk aan de eisen die de beroepspraktijk van afgestudeerde onderwijswetenschappers verwacht.

Het verschil tussen basaal (bachelor) en gevorderd (master) niveau betreft de mate van zelfstandigheid in het formuleren van onderzoeksvragen en het toepassen van kennis, theorieën en onderzoeksmethoden, de mate van complexiteit van de vraagstukken waarmee kan worden omgegaan en de mate waarin de afgestudeerde in staat is tot transfer van kennis en vaardigheden naar nieuwe situaties. Daarnaast hebben masterafgestudeerden zich verdiept in een (of meer) van de deeldomeinen van de onderwijswetenschappen. Welke dat zijn kan per opleiding verschillen.

De eindkwalificaties worden in dit domeinspecifieke kader geordend onder de Dublin descriptoren 'kennis en inzicht' en 'toepassen van kennis en inzicht'. Waar relevant wordt aangegeven welke eindkwalificaties specifiek voor het masterniveau gelden. De kwalificaties die de Dublin descriptoren 'oordeelsvorming', 'communicatie' en 'leervaardigheden' betreffen, worden gezien als eisen die aan afgestudeerden van wetenschappelijk onderwijs in het algemeen worden gesteld. Ze worden niet apart in de domeinspecifieke eisen opgenomen, maar dienen eveneens op basaal resp. gevorderd niveau beheerst te worden. Ten aanzien van communicatie merken we nog op dat het van belang is dat afgestudeerden in internationale contexten moeten kunnen (samen)werken.

Kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over kennis van en inzicht in:

- actuele onderwijsvraagstukken en maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die daarvoor relevant zijn;
- curriculumtheorieën (curriculumconcepten; strategieën voor curriculumontwikkeling);
- instructietheorieën (verloop van leerprocessen en de beïnvloeding daarvan; instructie-ontwerp; rol van de docent; evaluatie en assessment; het gebruik van ICT) ;
- organisatie- en innovatietheorieën (implementatie van veranderingen; schoolontwikkeling);
- (theorieën en methoden uit) bestaande en nieuwe disciplines die relevant zijn voor de onderwijswetenschappen (pedagogiek, psychologie, neurowetenschappen, sociologie, (wetenschaps)filosofie, ethiek);
- relevante kenmerken van onderwijsstelsels en -beleid (ook internationaal vergelijkend) en het Nederlandse stelsel en beleid en de geschiedenis daarvan in het bijzonder;
- methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek;
- onderzoeksdesigns ((quasi-)experimenteel, correlatieel, beschrijvend, casestudies, ontwerponderzoek);
- kwalitatieve en kwantitatieve methoden van dataverzameling en -analyse;
- gedragscodes op het gebied van onderzoeksintegriteit;
- beroepspraktijken waarin onderwijswetenschappers een rol spelen.

Op masterniveau geldt gevorderde kennis op deze gebieden en daarnaast kennis van en inzicht in:

- specifieke vraagstukken op een of meer deeldomeinen binnen de onderwijswetenschappen.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde beschikt over het vermogen om:

- onderzoeksbevindingen te beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijspraktijk;
- resultaten van onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;
- onderwijswetenschappelijke problemen in school- en arbeidsorganisaties te analyseren, en hiervoor oplossingen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (bijv. management, docenten of trainers);
- bij te dragen aan innovaties en verbeteringen in het onderwijs;
- samen te werken met professionals uit verschillende disciplines en met verschillende culturele en nationale achtergronden.

Op masterniveau geldt het gevorderde niveau voor toepassing op deze gebieden en daarnaast het vermogen om:

- problemen uit de beroepspraktijk te vertalen naar onderzoekbare vraagstellingen;
- zelfstandig en op wetenschappelijk verantwoorde wijze een onderzoek te verrichten op een deelgebied van de onderwijswetenschappen en daarbij methodologische en inhoudelijke kennis toe te passen;
- onderzoeksbevindingen te vertalen en toe te passen ten behoeve van de onderwijspraktijk;
- vanuit filosofisch en ethisch perspectief te reflecteren op onderzoek;
- ontwerp-vraagstukken op te lossen, rekening houdend met implementatie en evaluatie.

BIJLAGE 3: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Aan de hand van de Dublindescriptoren zijn de onderzoeks- en inhoudelijk onderwijskundige eindtermen geformuleerd in termen van (1) kennis en inzicht, (2) toepassing van kennis en inzicht, (3) oordeelsvorming, (4) communicatievaardigheden en (5) leervaardigheden.

1. Kennis en inzicht

1A. Methodologisch/statistisch: kennis en inzicht m.b.t.

- analyse van bestaande wetenschappelijke kennis en formulering van een probleemstelling,
- ontwerp van een onderzoeksdesign,
- dataverzameling en -analyse,
- rapportage en kritische discussie van onderzoeksresultaten, en
- wetenschappelijke integriteit.

1B. Inhoudelijk onderwijskundig:

Kennis en inzicht op het gebied van onderwijs en leren, op het niveau van individu en organisatie. Het betreft de integratie van wetenschappelijke inzichten op verschillende theoretische domeinen:

- theories of expertise,
- theories of learning,
- theories of instruction,
- theories of assessment and evaluation (De Corte, 2000), en
- theories of organizational development and organizational change (Austin & Bartunak, 2012).

2. Toepassing van kennis en inzicht

2A. Methodologisch/statistisch: vaardigheden en houding die te maken hebben met:

- analyse van bestaande wetenschappelijke kennis en formulering van een probleemstelling,
- ontwerp van een onderzoeksdesign,
- dataverzameling en -analyse,
- rapportage en kritische discussie van onderzoeksresultaten, en
- wetenschappelijke integriteit.

2B. Inhoudelijk onderwijskundig: vaardigheden en houding die te maken hebben met:

- het op systematische wijze analyseren van onderwijs- en leerproblemen en op basis daarvan
- relevante leeromgevingen ontwerpen,
- over de implementatie van leeromgevingen adviseren en veranderingen ondersteunen via coachen en trainen,
- beleid, instrumenten en procedures over toetsing en beoordeling (assessment) ontwikkelen en evalueren, en
- het omgaan met dilemma's die te maken hebben met onderwijskundige integriteit/ethiek.

---

⁴ De Corte, E. (2000). Marrying theory building and the improvement of school practice: a permanent challenge for instructional psychology. *Learning and Instruction*, 10, 249-266.

⁵ Austin, J.R., & Bartunek, J.M. (2012). Theories and Practices of Organizational Development. In W.C. Borman, D.R. Ilgen, & R.J. Klimoski (Eds.), *Handbook of Psychology*, pp. 310-328. New York: John Wiley & Sons.

3. Oordeelsvorming

- De afgestudeerde bachelor Onderwijskunde is in staat tot kritische reflectie: hij kan (wetenschappelijke) gegevens kritisch benaderen en is in staat daarover zelfstandig een mening te vormen. Hij is in staat om onjuiste ideeën aan te wijzen en te ontzenuwen en kan kritisch staan ten aanzien van trends en hypes binnen de discipline.
- De afgestudeerde bachelor Onderwijskunde heeft inzicht in en een positieve attitude ten aanzien van ethische aspecten van het handelen als academische professional.

4. Communicatievaardigheden

De afgestudeerde bachelor Onderwijskunde is in staat om over onderwijsonderzoek en wetenschappelijk gefundeerd onderwijskundig handelen te communiceren met partners binnen en buiten de academie via:

- mondelinge presentaties,
- verschillende vormen van schriftelijke communicatie (wetenschappelijke artikelen, blogs, beleidsstukken, projectplannen, posterpresentaties, etc.),
- beargumenteerde discussies, en
- collegiale (multidisciplinaire) samenwerking.

5. Leervaardigheden

- De afgestudeerde bachelor Onderwijskunde is in staat om zijn expertise zelfgestuurd verder te ontwikkelen. Levenslang leren en persoonlijke ontwikkeling vormen een essentieel onderdeel van zijn professionaliteit. Hij kan kritisch reflecteren op het eigen werk en het werk van anderen en staat open voor nieuwe inzichten (zelfsturing).
- Hij kan aan kritische reflectie op het eigen werk consequenties verbinden voor het aanvullen van de eigen bekwaamheid (loopbaan- en de arbeidsmarktorientatie).

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Aan de hand van de Dublindescriptoren zijn de onderzoeks- en inhoudelijk onderwijskundige eindtermen geformuleerd in termen van (1) kennis en inzicht, (2) toepassing van kennis en inzicht, (3) oordeelsvorming, (4) communicatievaardigheden en (5) leervaardigheden:

1A. Kennis en inzicht

Bij kennis en inzicht gaat het om kennis en inzicht met betrekking tot *wetenschappelijk onderzoek* en kennis en inzicht op het *specifieke inhoudelijke domein* van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties. Daarnaast speelt kennis van en inzicht in *actuele onderwijskundige vraagstukken* een belangrijke rol.

Het niveau van kennis en inzicht kent zowel een *verbredend* als *verdiepend* aspect. Voor het functioneren in de beroepspraktijk is een brede basis nodig om onderwijskundige projecten adequaat te kunnen plannen, managen en coördineren. Het gaat om een multidisciplinair overzicht van het gehele domein van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering.

De afgestudeerde van de masteropleiding Onderwijswetenschappen heeft kennis van en inzicht in:

Educatief design en implementatie (theories of learning, theories of instruction):

- methodologie en theorievorming omtrent educatief design en implementatie;
- de nieuwste ontwikkelingen en actuele problemen in educatief design en implementatie;

Ontwikkeling en assessment van competenties (theories of assessment and evaluation):

- het concept competentie en daaraan gerelateerde begrippen zoals competentieontwikkeling, competentiegericht onderwijs en competentiebeoordeling;
- actuele problemen en ontwikkelingen rondom competentiegericht ontwikkelen, opleiden en beoordelen;

Professionalisering en consultancy (theories of organization development, theories of expertise):

- theoretische benaderingen met betrekking tot professionalisering, kwaliteitsverbetering en organisatieverandering;
- vraagstukken, die urgent en actueel zijn binnen deze drie gebieden.

2. Toepassen van kennis en inzicht

Toepassen van kennis en inzicht vraagt van de onderwijskundige academische en onderwijskundige vaardigheden.

Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

- complexe vraagstukken op het gebied van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties vanuit meervoudige theoretische perspectieven te analyseren en deze te relateren aan wetenschappelijke en maatschappelijke debatten;
- resultaten van bestaand onderzoek te interpreteren en toe te passen in de beroepspraktijk op academisch niveau;
- specialisatiespecifieke vaardigheden op het gebied van ontwerpmethodologie, toetsing en evaluatie, en ontwikkeling van professionaliseringstrajecten op een wetenschappelijk verantwoorde wijze in te zetten;
- zelfstandig onderzoek te doen op het gebied van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties, en daarbij methoden te kiezen geschikt voor complexe casussen en realistische praktijksituaties;
- onderwijskundige projecten te plannen, managen en coördineren, en innovaties te implementeren.

Educatief design en implementatie:

- geschikte ontwikkelmethoden voor verschillende praktijksituaties te selecteren en toe te passen;
- educatieve problemen op systematische wijze te analyseren, naar doelen, doelgroep en kennis- of taakdomein en op basis daarvan relevante leerarrangementen te ontwikkelen;
- omtrent de implementatie van leerarrangementen te adviseren op grond van uitgevoerd evaluatieonderzoek;

Ontwikkeling en assessment van competenties:

- te werken met het concept competentie en daaraan gerelateerde begrippen zoals competentieontwikkeling, competentiegericht onderwijs en competentiebeoordeling;
- ontwerpen en invoeringsplannen voor competentiegericht onderwijs te beoordelen en daarover te adviseren;
- beleid, instrumenten en procedures voor toetsing en beoordeling (assessment) te ontwikkelen en te evalueren;

Professionalisering en consultancy:

- professionaliserings-, kwaliteits- en organisatieproblemen te analyseren en onderzoeken vanuit een wetenschappelijke en waar mogelijk empirisch onderbouwde invalshoek;
- leer- en ontwikkeltrajecten van individuele onderwijsprofessionals en -managers (professionalisering) te kunnen vormgeven en uit te voeren;
- verbeteringstrajecten in onderwijsorganisaties (kwaliteitsverbetering) en veranderingstrajecten van organisaties (organisatieverandering) vorm te geven en te begeleiden.

3. Oordeelsvorming

Afgewogen oordeelsvorming en daarbij rekening houden met maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, is een integraal onderdeel van het functioneren als onderwijskundige. In het contact met verschillende belanghebbenden (opdrachtgever, lerenden, onderzochten, andere betrokkenen) moeten verschillende, soms tegenstrijdige belangen zorgvuldig worden afgewogen.

Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

1. verantwoordelijk te handelen als professional en gevolgen van eigen handelen ten opzichte van andere betrokkenen kritisch-reflectief te beschouwen;
2. kritisch te reflecteren op zelf verzamelde gegevens op grond van theoretische, methodologische en maatschappelijke overwegingen;
3. kritisch te reflecteren op ontwikkelingen en discussies in wetenschap en samenleving op het gebied van actuele vraagstukken met betrekking tot onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties op grond van gefundeerde theoretische en door onderzoek onderbouwde overwegingen, en eigen opvattingen en inzichten kritisch te toetsen aan recente ontwikkelingen;
4. kritisch na te denken over de beroepsethiek van academici in de bredere maatschappelijke context van kennisvergarig en -toepassing.

4. Communicatie

In de uitoefening van het beroep van onderwijskundige is effectieve en heldere communicatie van het ontwerp, oordeel of advies naar opdrachtgever, andere professionals en andere betrokkenen van essentieel belang. Professionele rapportage (mondeling of schriftelijk) impliceert een duidelijke structuur, explicitering van bronnen, theoretische en methodische onderbouwing, systematische afweging van argumenten en transparantie in conclusie of advies.

Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

1. samen te werken met andere onderwijskundigen, docenten, vakdeskundigen, opdrachtgevers, en andere betrokkenen;
2. wetenschappelijke kennis en inzichten op het terrein van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties over te brengen aan collega-onderwijskundigen, studenten binnen het hoger onderwijs, opdrachtgevers, en andere betrokkenen,

door het schriftelijk rapporteren in artikelen en papers en het mondeling verwoorden van wetenschappelijke kennis, inzichten, debatten en eigen onderzoeksresultaten;

3. wetenschappelijke discussies, publicaties van wetenschappelijk onderzoek en resultaten van eigen onderzoek te vertalen in termen van concrete activiteiten of beleidsconclusies.

5. Leervaardigheden

Voor een professionele beroepsbeoefenaar is een kritische en reflectieve academische houding met betrekking tot eigen expertiseontwikkeling en professionaliteit, en het herkennen van de eigen leerbehoeften en deze actief te vervullen noodzakelijk voor het blijvend wetenschappelijk en ethisch verantwoord uitoefenen van het beroep.

Studenten die de masteropleiding hebben afgerond zijn in staat om:

1. zelfstandig op de hoogte te blijven (onder andere met inzet van ICT) van de wetenschappelijke literatuur en ontwikkelingen op het gebied van onderwijskundig ontwerp, assessment en professionalisering in organisaties;
2. te leren van persoonlijke communicatie en feedback;
3. de eigen loopbaanontwikkeling vorm te geven door de bereidheid en het vermogen om de eigen competenties verder te ontwikkelen en bij te dragen aan (de ontwikkeling van) het vakgebied.

BIJLAGE 4: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Bachelorprogramma Onderwijskunde regulier				
	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 1	Inleiding Onderwijskunde (niveau 1)	Keuze uit: Ontwerpen van Leersituaties – Inleidend (niveau 2) Introductie: Gedragswetenschappen (niveau 1) Opvoeding en Ontwikkeling 1 (niveau 1)	Keuze uit: Leren in Organisaties: Organisatiekunde (niveau 2) Opvoeding en Ontwikkeling 2 (niveau 2) Inleiding Bestuur en Organisatie (niveau 1)	Wetenschapsfilosofie en Geschiedenis van het Onderwijs en de Onderwijskunde (niveau 2)
	Methoden, Technieken en Statistiek 1 (MTS1) (niveau 1)	Keuze	Keuze	Methoden, Technieken en Statistiek 2 (MTS2) (niveau 2)
Jaar 2	Onderwijspsychologie (niveau 2)	Education and ICT (niveau 2)	Ontwerpen van Leersituaties: Gevorderd (niveau 3)	Leren in Organisaties: Veranderingsinterventies (niveau 3)
	Profileringsruimte	Methoden in Onderwijskundig Onderzoek (niveau 3)	Ontwikkelen van Assessment- en Evaluatie-instrumenten voor Onderwijsituaties (niveau 3)	Profileringsruimte
Jaar 3	Profileringsruimte	Profileringsruimte	Keuze uit onder andere: Coaching and Training: Theory and Practice (niveau 2)	Keuze uit onder andere: Bachelorstage (niveau 2)
	Profileringsruimte	Profileringsruimte	Bachelorthesis (niveau 3, verplicht onderdeel van Major Keuze)	

* De Bachelorstage kan gevolgd worden in elk blok.

	Major verplicht		Major keuze		Profileringsruimte
---	-----------------	---	-------------	---	--------------------

Het volledige aanbod aan majorgebonden keuzecursussen Onderwijskunde is te vinden op <http://students.uu.nl/fsw/onderwijskunde/onderwijs/studieprogramma>

Bachelorprogramma Academische lerarenopleiding primair onderwijs (ALPO)

	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Jaar 1: Oriëntatie op leersvak en onderwijskundige achtergronden	Inleiding Onderwijswetenschappen en Lesgeven (niveau 1, 7,5 EC UU – 1 EC HU)	Ontwerpen van Leerplannen en ICT (niveau 2, 7,5 EC UU)	Ontwikkelingspsychologie (niveau 1, 7,5 EC UU)	Methoden, Technieken en Statistiek 1 (niveau 1, 7,5 EC UU)
	Inleiding Schrijfvaardigheid op Bord en Papier (1 EC HU)	Rekenen in de Bovenbouw (niveau 1, 2 EC HU)	Taal & Rekenen en Ontwikkeling van het Jonge Kind (niveau 1, 5 EC HU)	Bewegingsonderwijs voor het Jonge Kind (niveau 1, 3 EC HU)
	Inleiding in Didactiek van Kunst (3 EC HU)			Analyseren en Redeneren (niveau 1, 2 EC UU)
	Inleiding in Didactiek van Wereld (3 EC HU)			
	Praktijk 1 (5 EC HU)		Praktijk 2 (5 EC HU)	
Jaar 2: Ontwikkelen van vakmanschap	Onderwijsprocheug (niveau 2, 7,5 EC UU)	Methoden, Technieken en Statistiek 2 (niveau 2, 7,5 EC UU)	Ontwerpen van Leerplannen: Gevorderd (niveau 3, 7,5 EC UU)	Maatschappelijke Problemen en Sociale Processen (niveau 2, 7,5 EC UU)
	Instructie en Differentiatie in het Rekenonderwijs van Groep 1 t/m 5 (niveau 1, 5 EC HU)	Kennisbasis en Didactiek van de Kunstvakken (4 EC HU)	Wereldoriëntatie: Omgevingsonderwijs (niveau 1, 5 EC HU)	Taal (niveau 1, 3 EC HU)
		Handschriftontwikkeling (1 EC HU)		Didactiek van Engels (niveau 1, 2 EC HU)
	Professionele Gecijferdheid (HU)			
	Praktijk 3 (5 EC HU)		Praktijk 4 (5 EC HU)	
Jaar 3: Verschillen tussen leerlingen	Methoden van Onderwijsonderzoek 3 (niveau 2, 5 EC UU)	Orthopedagogiek 2: Leerproblemen, Sociaal-emotionele Problemen en Gedragsproblemen: van Probleem tot Stroomia (niveau 3, 7,5 EC UU)	Toetsen en Beoordelen 2 (niveau 2, 4 EC UU)	Kinderen en hun Context (niveau 2, 7,5 EC UU)
	Orthopedagogiek 1: Inleiding en Achtergronden (niveau 2, 2,5 EC UU)	Toetsen en Beoordelen 1 (niveau 3, 3,5 EC UU)	Rekenonderwijs op Peil – Opbrengstgericht Werken (niveau 2, 3 EC HU)	Aan het Werk met Natuuronderwijs en Techniek (niveau 1, 3 EC HU)
	Uitsaai van Verschillen (niveau 2, 3 EC)		Taalbeschouwing en Jeugdliteratuur (niveau 1, 3 EC HU)	
	Praktijk 5A (6 EC HU)		Praktijk 6A + Praktijk 6C (6 EC HU)	
	Praktijkonderzoek 5B (niveau 2, 3 EC UU)		Praktijkonderzoek 6B (niveau 2, 3 EC UU)	
Jaar 4: De school als organisatie in ontwikkeling	Onderwijsbeleiden en Evaluatie (niveau 3, 7,5 EC UU)	Schoolorganisatie en Veranderingsmanagement (niveau 3, 7,5 EC UU)	Bechelorthesis (niveau 3, 15 EC UU)	
	Rekenonderwijs: Ontwikkelen van een Gefundeerde Visie (niveau 2, 3 EC HU)	Taalonderwijs en Beleid (niveau 1, 3 EC HU)		
		Engels in het Basisonderwijs (niveau 1, 1 EC HU)		
	Traditioneel Bewegingsonderwijs (niveau 2, 2 EC HU)			
	Praktijkonderzoek 7B (niveau 2, 3 EC UU)			
	Praktijk 7A: Afstudeerstage & Praktijk 7A: Eindassessment (17 EC + 1 EC HU)			

Major verplicht

Major keuze

Profileringsruimte

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Voltijd			
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Instructional Design and Evaluation (7.5 EC)	Masterthesis Onderzoeksplan (5 EC)	Masterthesis (7.5 EC)	Masterthesis (7.5 EC)
Learning in Organizations (7.5 EC)	Educational Design and Consultancy (5 EC)		
	Keuzecursus (5 EC)	Stage (5 EC)	Stage (5 EC)
Lintmodule 'Academic Professional' (5 EC)			

Deeltijd (voorbeeld)			
Jaar 1			
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Instructional Design and Evaluation (7.5 EC)	Masterthesis Onderzoeksplan (5 EC)	Masterthesis (7.5 EC)	Masterthesis (7.5 EC)
	Educational Design and Consultancy (5 EC)		

Jaar 2			
Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Learning in Organizations (7.5 EC)			
	Keuzecursus (5 EC)	Stage (5 EC)	Stage (5 EC)
Lintmodule 'Academic Professional' (5 EC)			

Programmering lintmodule Academic Professional 2015–2016				
Inhoud	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4
Algemeen/ overkoepelend (1 EC)	Bijeenkomst 1: Business Model You	Bijeenkomst 2: Ethische besluitvorming		Eindreflectie
	Masterplan			
AMO* (2 EC)	AMO in cursus IDE		Training Career Services	AMO-congres
	AMO in cursus LIO		Professionaliseringsproject	
			Intervisie	
Ethisch (2 EC)			Casus Ethische Besluitvorming	
		Module Wetenschappelijke Integriteit (in thesisgroep)		
		FSW-lezingen (facultair aangeboden)		

*) AMO = arbeidsmarktorientatie.

BIJLAGE 5: BEZOEKPROGRAMMA

15 februari 2017			
12:00	15.00	Vorbereidend overleg panel	Besloten
15.00	16.00	Management (inhoudelijk verantwoordelijken, incl. Instituutsdirecteur ALPO en Coördinator ALPO)	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Marieke van der Schaaf (Onderwijsdirecteur Masteropleiding Onderwijskunde) • Dr. Jeroen Janssen (Onderwijsdirecteur Bacheloropleiding Onderwijskunde) • Dr. Frans Prins (Coördinator ALPO - CT ALPO) • Drs. Wichert Duyvendak (Directeur Instituut Theo Thijssen - MT ALPO) • Prof. dr. Jan van Tartwijk (Directeur Graduate School of Teaching - MT ALPO) • Prof. dr. Werner Raub (Decaan faculteit Sociale Wetenschappen) • Prof. dr. Susan te Pas (Vice-decaan Undergraduate School) • Prof. dr. Marcel van Aken (Vice-decaan Graduate School)
16.00	16.45	Studenten masteropleiding en alumni	<ul style="list-style-type: none"> • Felicia de Rooter BSc student (VT) (OAC-MA) - alumna BA Onderwijskunde • Ingrid Strijbosch student (DT-1e jaars) - Oud-Premasterstudent • Roelof Steenhuis BEd student (DT-3e jaars) - Oud-Premasterstudent • Tamara Hoogerwaard MSc alumna Master Onderwijskundig Ontwerp en Advisering (2013) • Milly Matthijs Msc alumna Master Onderwijswetenschappen (2016) • Wietse Meulendijks MSc alumnus Master Onderwijswetenschappen (2016) • Roy de Vries MSc alumnus ALPO (2015) • Stephanie Kruiper BSc alumna Bachelor Onderwijskunde (2016)
16.45	17.00	Pauze	Besloten
17.00	17.45	Docenten masteropleiding	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Rouven Hagemeijer Bachelor/Master/ALPO (OAC-MA) • Dr. Lisette Hornstra Bachelor/Master • Prof. dr. Liesbeth Kester Bachelor/Master/ALPO • Nies Kraan MSc Bachelor/Master (Stage en Tutoraat) • Dr. Nienke Moolenaar Bachelor/Master (Examencommissie BA) • Dr. Bert Slof Bachelor/Master (OAC-MA)

			<ul style="list-style-type: none"> • Drs. Danielle Vlaanderen Bachelor/Master (Tutoraat) • Drs. José van Zwieten Master (Academic Professional)
17.45	18.30	Studenten bacheloropleiding (regulier + ALPO)	<ul style="list-style-type: none"> • Elieska Lensink Bachelor Onderwijskunde - 1e jaars • Mariska van den Hove Bachelor Onderwijskunde - 2e jaars • Sterre Ruitenburg Bachelor Onderwijskunde - 3e jaars • Merel Tuinenburg Bachelor Onderwijskunde - 3e jaars • Imke Burgers ALPO - 1e jaars • Mark Hoogland ALPO - 2e jaars • Ileen van Es ALPO - 3e jaars • Stijn Temmen ALPO - 4e jaars
16 februari 2017			
08.15	09.00	Vorbereidend overleg panel	Besloten
09.00	09.45	Docenten bacheloropleiding (UU en HU, regulier en ALPO)	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Luce Claessens ALPO (OAC-ALPO) • Dr. Rouven Hagemeijer Bachelor/Master/ALPO (OAC-MA) • Dr. Casper Hulshof Bachelor/Master/ALPO (OAC-BA & OLC BA) • Prof. dr. Liesbeth Kester Bachelor/Master/ALPO • Nies Kraan MSc Bachelor/Master (Stage en Tutoraat) • Dr. Janneke van de Pol Bachelor (Examencommissie Master) • Brechje Schölvinc MSc Bachelor/ALPO • Marieke Westeneng MSc ALPO • Drs. Albert van Zanten ALPO-HU docent
09.45	10.15	Intern overleg / Pauze	Besloten
10.15	11.00	Studenten en docenten Opleidingscommissie (representatieve afvaardiging)	<ul style="list-style-type: none"> • Drs. Gusta Bouman (Studieadviseur en ambtelijk secretaris OAC ALPO) • Liesbeth Ellenbroek (studentlid OAC ALPO) • Dr. Rouven Hagemeijer (OAC Master) • Dr. Casper Hulshof (voorzitter OAC UGS en lid OLC UGS) • Maartje Körner studentlid (OAC Bachelor) • Dr. Bert Slof (voorzitter OAC Master) • Arjan van Tilborg MSc (OAC Bachelor) • Leora Tonus (studentlid OAC Master)

11.00	11.45	Examencommissie (UU + afvaardiging facultaire toetscommissie)	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Herman van Boxtel (voorzitter Toetscommissie) • Dr. Nienke Moolenaar (kernlid examencommissie Bachelor) • Prof. dr. Carol van Nijnatten (voorzitter Examencommissie Master) • Dr. Janneke van de Pol (kernlid Examencommissie Master) • Dr. Bert Slof (toetsambassadeur) • Dr. Gerdien Steenbeek (voorzitter Examencommissie Bachelor)
11.45	12.30	Lunch	Besloten
12.30	12.45	Rondleiding / Open Spreekuur	Aanmelden voor het open spreekuur is verplicht
12.45	13.15	Intern overleg / mogelijkheid voor extra gesprek	Besloten
13.15	14.00	Vorbereiden eindgesprek management	Besloten
14.00	15.00	Eindgesprek management (formeel verantwoordelijken)	<ul style="list-style-type: none"> • Dr. Marieke van der Schaaf (Onderwijsdirecteur Masteropleiding Onderwijskunde) • Dr. Jeroen Janssen (Onderwijsdirecteur Bacheloropleiding Onderwijskunde) • Dr. Frans Prins (Coördinator ALPO - CT ALPO) • Drs. Wichert Duyvendak (Directeur Instituut Theo Thijssen - MT ALPO) • Prof. dr. Jan van Tartwijk (Directeur Graduate School of Teaching - MT ALPO) • Prof. dr. Werner Raub (Decaan faculteit Sociale Wetenschappen) • Prof. dr. Susan te Pas (Vice-decaan Undergraduate School) • Prof. dr. Marcel van Aken (Vice-decaan Graduate School)
15.00	17.00	Opstellen bevindingen	
17.00	17.15	Mondelinge rapportage	Openbaar

BIJLAGE 6: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek de eindwerken bestudeerd van afgestudeerden met de volgende studentnummers:

3792552	4001516	4091876
3824551	3719006	4024117
3809080	3994481	4186516
3912868	4189140	4152204
3667391	3587916	3973891

Het panel heeft literatuur, studiehandleiding, toetsen en evaluaties bestudeerd van de cursussen:

Bacheloropleiding regulier:

- Inleiding Onderwijskunde
- Leren in Organisaties: Organisatiekunde
- Onderwijspsychologie
- Methoden in Onderwijskundig Onderzoek
- Ontwerpen van Leersituaties: Gevorderd
- Methoden, Technieken en Statistiek 1

Bacheloropleiding ALPO-traject:

- Ontwerpen van Leersituaties en ICT
- Maatschappelijke Problemen en Sociale Processen
- Toetsen en beoordelen 2
- Schoolorganisaties
- Instructie en differentiatie in het rekenonderwijs van groep 1 t/m 5
- Rekenonderwijs op peil-opbrengstgericht werken
- Taalonderwijs en beleid
- Wereldoriëntatie: omgevingsonderwijs

Masteropleiding Onderwijswetenschappen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek de eindwerken bestudeerd van afgestudeerden met de volgende studentnummers:

3611248	3797538	3755290
3411915	4001796	3682218
3124533	3786218	5671256
4191463	3819590	4253396
3946851	3937399	5626714

Het panel heeft literatuur, studiehandleiding, toetsen en evaluaties bestudeerd van de cursussen:

- Instructional Design and Evaluation
- Learning in Organizations
- Academic Professional

Daarnaast heeft het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Strategisch plan en onderwijsvisie
- Facultaire Toetsbeleidsplan
- Toetsplannen
- Jaarverslagen examencommissies
- Notulen opleidingscommissies en opleidingsadviescommissies
- Vakevaluaties

